

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kibővített ötödik tanács)

2004. július 8.*

A T-198/01. sz. ügyben,

a **Technische Glaswerke Ilmenau GmbH** (székhelye: Ilmenau [Németország], képviselik kezdetben: S. Gerrit és C. Arhold, később: C. Arhold és N. Wimmer ügyvédek, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselek: V. Kreuzschitz és V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen,

támogatja:

a **Schott Glas** (székhelye: Mainz [Németország], képviseli: U. Soltész ügyvéd)

beavatkozó,

* Az eljárás nyelve: német.

a Németországi Szövetségi Köztársaság által a Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (Németország) számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2001. június 12-i 2002/185/EK bizottsági határozat (HL 2002. L 62., 30. o.) megsemmisítése iránt 2001. június 12-én benyújtott keresete tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA
(kibővített ötödik tanács),

tagjai: R. García-Valdecasas tanácselnök, P. Lindh, J. D. Cooke, H. Legal és M. E. Martins Ribeiro bírák,

hivatalvezető: D. Christensen tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2003. december 11-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

Jogi háttér

- 1 Az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében, ha a szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlenek a tagállamok által nyújtott olyan támogatások, amelyek érinthetik a tagállamok közötti kereskedelmet, és torzíthatják a versenyt.

- 2 Az EK 87. cikk (3) bekezdése kimondja:

„A közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők:

[...]

- c) az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben [...]”.

- 3 A Bizottság 1994. december 23-án közzétette – a jelen esetben alkalmazandó – a Közösség iránymutatása a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közleményt (HL C 368., 12. o.; a továbbiakban: iránymutatás a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról). Ezen iránymutatás értelmében:

„1.2. [...] a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatások csak bizonyos feltételek mellett tekinthetők jogszerűnek. E támogatásokat indokolhatják például szociális vagy regionális politikai szempontok, a versengő piaci struktúra fenntartásának szükségessége olyan helyzetben, amikor egyes vállalkozások eltűnése monopol-, illetve kifejezetten oligopolhelyzet kialakulásához vezethet, valamint a kis- és középvállalkozások sajátos igényeinek és jótékony gazdasági szerepe figyelembevételének szükségessége.

[...]

3.2. Szerkezetátalakítási támogatások

[...]

3.2.2. Általános feltételek

[...] a Bizottság csak abban az esetben hagyja jóvá a támogatásnyújtást, ha a szerkezetátalakítási terv megfelel a következő feltételeknek.

A. Az életképesség helyreállítása

Valamennyi szerkezetátalakítási terv nélkülözhetetlen feltétele az, hogy a jövőbeni működési körülményekre vonatkozó reális feltételezések alapján ésszerű időn belül helyreállítsa a vállalkozás hosszú távú életképességét. Következésképpen a szerkezetátalakítási támogatást megvalósítható szerkezetátalakítási és helyreállítási programmal kell összekapcsolni, és a kellően részletes tervet be kell nyújtani a Bizottságnak. E tervnek lehetővé kell tennie a vállalkozás versenyképességének ésszerű időn belüli helyreállítását.

[...]

C. A szerkezetátalakítás költségeihez és hozadékaihoz nyújtott arányos támogatás

A támogatás összegének és intenzitásának szigorúan a szerkezetátalakítás lehetővé tételéhez feltétlenül szükséges minimumra kell korlátozódnia, és a közösségi szempontból remélt előnyökhöz kell kapcsolódnia. Ezért a támogatás kedvezmé-

nyezettjeinek saját forrásaikból, valamint a piaci feltételek mellett szerzett külső finanszírozásból jelentős mértékben hozzá kell járulniuk a szerkezetátalakítási tervhez. A torzító hatás korlátozása érdekében a támogatásnyújtás formáját úgy kell meghatározni, hogy a vállalkozás ne juthasson olyan forrástöbbletbe, amelyet a szerkezetátalakítási folyamathoz nem kapcsolódó agresszív, piactorzító hatású tevékenységre használhat fel. A támogatás nem fordítható továbbá a szerkezetátalakításhoz nem szükséges új beruházások finanszírozására sem. Pénzügyi szerkezetátalakítás céljából nyújtott támogatás nem csökkentheti túlzott mértékben a vállalkozás pénzügyi terheit.

[...]”

- 4 Az állami támogatások ellenőrzését illetően 1999. április 16-án hatályba lépett az EK-Szerződés [88]. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet 339. o.).
- 5 Az említett rendelet 4. cikkének (4) bekezdése értelmében amennyiben az előzetes vizsgálatot követően a Bizottság úgy találja, hogy kétség merült fel a bejelentett intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően, hivatalos vizsgálati eljárás kezdeményezéséről dönt. Az említett rendelet 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottság felszólítja az érintett tagállamot és az egyéb érdekelt feleket, hogy meghatározott határidőn belül nyújtsák be észrevételeiket. Az említett rendelet 6. cikkének (2) bekezdése szerint a beérkezett észrevételeket közlik az érintett tagállammal, amely válaszolhat rájuk.
- 6 A 659/1999 rendelet 20. cikkének (1) bekezdése előírja:

„Bármely érdekelt fél nyújthat be észrevételt a 6. cikk szerint, miután a Bizottság a hivatalos vizsgálati eljárás megkezdéséről határozatot hozott. Valamennyi érdekelt

fél, aki észrevételt nyújtott be, és az egyedi támogatás bármely kedvezményezettje, kézhez kapja a Bizottság 7. cikk szerint hozott határozatának egy példányát.”

Az eljárás előzményei

- 7 A Technische Glaswerke Ilmenau GmbH német társaság, amelynek székhelye a tü링iai Ilmenauban van. A cég üvegyártási tevékenységet folytat.

- 8 A társaságot 1994-ben alapította a Geiß házaspár azzal a céllal, hogy a korábbi, a Treuhandanstalt (a volt Német Demokratikus Köztársaság vállalkozásainak szerkezetátalakításáért felelős közjogi szerv, a későbbi Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben, a továbbiakban: BvS) által felszámolt Ilmenauer Glaswerke GmbH (a továbbiakban: IGW) birtokában lévő tizenkét üvegyártó sorból négyet átvegyen. A kérdéses gyártósorok a német egyesítést megelőzően a volt Német Demokratikus Köztársaság üvegyártó központja, a Volkseigener Betrieb Werk für Technisches Glas Ilmenau államosított javainak részét képezték.

- 9 A négy gyártósort az IGW a felperesnek két részletben adta el, nevezetesen a Treuhandanstalt által 1994 decemberében jóváhagyott első, 1994. szeptember 26-i szerződéssel (a továbbiakban: asset-deal 1 [vagyonátruházási megállapodás]), másrészt a BvS által 1996. augusztus 13-án jóváhagyott második, 1995. december 11-i szerződéssel (a továbbiakban: asset-deal 2).

- 10 Az asset-deal 1 értelmében az első három gyártósor eladási ára összesen 5,8 millió DEM (2 965 493 EUR) volt, amelyet három részletben kellett kifizetni 1997., 1998., illetve 1999. december 31-én. Az ellenértéket 4 millió DEM (2 045 168 EUR) összegű jelzáloghitel és 1,8 millió DEM (920 325 EUR) összegű bankgarancia formájában biztosították.
- 11 Nem vitatott, hogy a három közül egyik fizetési határidőt sem tartották be.
- 12 Az asset-deal 2 értelmében az IGW a negyedik gyártósort is eladta a felperes számára, 50 000 DEM (25 565 EUR) vételárért.
- 13 Nem vitatott továbbá, hogy a felperesnek 1997-ben pénzügyi problémái voltak. Ezért tárgyalásokat kezdeményezett a BvS-szel. E tárgyalások eredményeként megkötötték az 1998. február 16-i keltezésű szerződést, amelynek értelmében a BvS késznek mutatkozott az asset-deal 1 keretében megállapított vételárat 4 millió DEM-val csökkenteni (a továbbiakban: vételárcsökkentés).
- 14 1998. december 1-ji levelével a Németországi Szövetségi Köztársaság értesítette a Bizottságot a felperes támogatására irányuló különböző intézkedésekről, köztük a vételár csökkentéséről. Ezen értesítések egy része az 1998-tól 2000-ig terjedő évekre vonatkozó szerkezetátalakítási tervre vonatkozott, amelybe többek között új magánbefektető keresése is beletartozott, akinek 3 850 000 DEM (1 968 474 EUR) hozzájárulást kellett volna teljesítenie.
- 15 2000. április 4-i, SG (2000) D/102831 számú levelével a Bizottság megindította az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárást. Azon az állásponton volt, hogy a német hatóságok az asset-deal 1 és az asset-deal 2 keretein belül különböző állami támogatásokat nyújthattak. Ezeket a feltételezett állami támoga-

tásokat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjának* 2000. július 29-i számában közleménnyel (Az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti felhívás észrevétel megtételére a C 19/2000 [korábbi NN 147/98] támogatás tekintetében – Támogatások a Technische Glaswerke Ilmenau GmbH számára – Németország, [HL C 217., 10. o.]) tették közzé, amelyben a Bizottság előzetesen azt az álláspontot képviselte, hogy a kérdéses intézkedések közül kettő a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásnak tekinthető, nevezetesen a vételárcsökkentés és a Thüringer Aufbau-bank (TAB) 2 millió DEM (1 015 677 EUR) nagyságú kölcsöne, amelyet 1998. november 30-án nyújtottak a felperesnek, az (SG [96] D/1946 számú határozattal jóváhagyott) NN 74/95 támogatási szabályozás alapján.

- 16 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2000. július 7-i levelével tette meg észrevételeit a Bizottság által kezdeményezett hivatalos vizsgálati eljárás tekintetében. Előadta, hogy a vételárcsökkentés nem jelentett állami támogatást, hanem olyan magánhitelező magatartásának felelt meg, aki megpróbálta követelését egy olyan helyzetben visszaszerezni, amelyben a vételár teljes összegének kifizetésére irányuló követelés valószínűleg a felperes felszámolásához vezetett volna.
- 17 Miután a felperes tudomást szerzett a 2000. július 29-i közleményről, 2000. augusztus 28-án benyújtotta észrevételeit a Bizottsághoz. Kérte a Bizottságot, hogy biztosítson számára betekintést az iratok nem bizalmas részeibe, és ezt követően biztosítsa számára, hogy új észrevételeket tehessen.
- 18 2000. október 11-i levelével a BvS meghosszabbította az asset-deal 1 szerinti megállapított vételár fennmaradó részének – 1,8 millió DEM – megfizetésére, valamint az 1998. január 1-je és 2000. június 20-a között felgyülemlett, 198 800 DEM (101 645 EUR) összegű kamatok megfizetésére adott határidőt. További kamatok követelése nélkül a BvS az új fizetési határidőket 2003., 2004., illetve 2005. december 31-ben állapította meg. Azt is előírta, hogy az adott időpontokban minden esetben 666 600 DEM (340 827 EUR) visszafizetése válik esedékessé.

- 19 2000. november 20-i közleményével a Németországi Szövetségi Köztársaság észrevételeket tett a Bizottságnak a Schott Glas cég – a felperes egyik versenytársa – által a hivatalos vizsgálati eljárás során 2000. szeptember 28-án benyújtott észrevételek tekintetében.
- 20 2001. február 27-én közleménye mellékleteként a Németországi Szövetségi Köztársaság megküldte a Bizottságnak a 2000. november 24-i szakértői jelentés másolatát, amelyet az Arnold könyvszakértő társaság készített a felperes helyzetéről és jövedelmezőségi kilátásairól (a továbbiakban: az Arnold-jelentés).
- 21 2001. június 12-én a Bizottság elfogadta a Németországi Szövetségi Köztársaság által a Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (Németország) számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2001. június 12-i 2002/185/EK bizottsági határozatot (HL L 62., 30. o., a továbbiakban: megtámadott határozat). A Bizottság, miután kifejezetten lemondott arról, hogy ugyanezen eljárás keretében más lehetséges támogatásokat vizsgáljon, mint az asset-deal 1-gyel kapcsolatban nyújtott 1 800 000 DEM értékű bankgarancia másodrangú jelzáloggá (nachrangige Grundschuld) történő átalakítása, illetve az e szerződésben megállapított vételár fennmaradó része megfizetésének 2003-ig történő elhalasztása (a megtámadott határozat 42., 64. és 65. pontja), arra a következtetésre jutott, hogy magánhitelező nem fogadta volna el a vételárcsökkentést, ezért a vételárcsökkentés az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti, a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatást valósított meg.
- 22 A Bizottság három okból (a megtámadott határozat 76–80. pontja) képviseli azt az álláspontot, hogy a BvS a vételár csökkentése során nem úgy járt el, mint egy magánhitelező. Még abban az esetben is, ha az asset-deal 2-nek a vételárcsökkentés lett volna a feltétele, a megtámadott határozat szerint nincs bizonyíték arra, hogy a választott eljárás kevesebb költséggel járt, mint amely akkor merült volna fel, ha az eredetileg megállapodott vételár megfizetését követelték volna, és tartózkodtak volna az asset-deal 2 megkötésétől (81. pont). A Bizottság a felperes azon érvét is elutasította, hogy a vételárcsökkentés – tekintettel a Tüvingia tartomány által ígért támogatás csökkentésére – csak a privatizációs szerződés módosításának minősül.

Azt az álláspontot képviselte ugyanis, hogy a BvS és Tübingia tartomány két különálló jogi személy (82. pont). A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a BvS eljárása nem saját pénzügyi érdekei védelmére, hanem a felperes fennmaradásának biztosítására irányult (83. pont).

- 23 A megtámadott határozat szerint a vételárcsökkentés nem mentesíthető szerkezetátalakításhoz szükséges ad hoc támogatásként, mivel nem állnak fenn a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentésére és szerkezetátalakítására irányuló közösségi iránymutatásokban meghatározott feltételek. A felperes szerkezetátalakítási tervei nem valós feltételezéseken nyugodtak, és hosszú távú életképességének visszaállítása kétséges volt (92–97. pont).
- 24 A Bizottság a szerkezetátalakítási támogatás feltételeire is felhívta a figyelmet, amelyek szerint a szerkezetátalakítási tervnek a versenytársakat érintő esetleges hátrányos következmények lehető leghamarabbi kiegyenlítésére irányuló intézkedéseket kell előírnia (98–101. pont). A felperes egyik versenytársának következtetése ellenére, amely szerint „egyes termékpiacokon, ahol a [felperes] is tevékenykedik, strukturális kapacitástöbblet volt”, a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a rendelkezésére álló információk szerint „az összpiacra nem volt termelési kapacitástöbblet” (101. pont).
- 25 Végül a Bizottság azt az álláspontot képviselte, hogy a támogatás arányosságának feltétele nem teljesült, mivel hiányzott a fent nevezett iránymutatás szerinti magánbefektető hozzájárulása (102–107. pont). Másrészt megállapította, hogy a felperes – ugyanezen versenytárs szerint – termékeit rendszeresen a piaci ár alatt, sőt az előállítási költségek alatt adta el, és hogy veszteségei kiegyenlítésére folyamatosan pénzügyi eszközöket bocsátottak rendelkezésére; ezért nem kizárható, hogy a vállalkozásnak juttatott forrásokat a szerkezetátalakítási eljárással kapcsolatban nem álló és piactorzító tevékenységekhez használták fel (103. pont). Arra a következtetésre jut, hogy a vételárcsökkentés nem összeegyeztethető a közös piaccal (109. pont).

26 A megtámadott határozat 1. és 2. cikke értelmében:

„1. cikk

A Németország[i Szövetségi Köztársaság] által a Technische Glaswerke Ilmenau GmbH számára az 1994. szeptember 26-i asset-deal 1 keretében megállapított vételárra [vételárcsökkentés formájában] nyújtott 4 000 000 DEM értékű állami támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal.

2. cikk

(1) Az 1. cikkben megnevezett, jogellenesen rendelkezésre bocsátott támogatás kedvezményezett általi visszatérítése érdekében a Németország[i Szövetségi Köztársaság] köteles minden szükséges intézkedést megtenni.

(2) A támogatás visszatérítésére haladéktalanul sor kerül a német eljárások szerint, amennyiben ezek lehetővé teszik a határozat azonnali és tényleges végrehajtását. A visszatérítendő támogatás magában foglalja a jogellenes támogatás rendelkezésére bocsátásának időpontjától az annak tényleges visszafizetéséig terjedő időszakra vonatkozó kamatokat. A kamatokat a regionális támogatások támogatástartalmára irányadó referencia-kamatláb alapján kell kiszámítani.”

27 A felperes elismeri, hogy már 2001. június 19-én tudomást szerzett a megtámadott határozatról, amikor a BvS képviselői eljuttattak hozzá egy másolatot.

- 28 2001. augusztus 23-i levelével a Németországi Szövetségi Köztársaság közölte a Bizottsággal, hogy ez utóbbi egyetértésének feltételével a kérdéses támogatás visszakövetelésének elhalasztását tervezi, azért, hogy ne veszélyeztesse a felperes és a lehetséges új befektető közötti tárgyalásokat.

Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás

- 29 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2001. augusztus 28-án érkezett keresetlevelével a felperes benyújtotta a jelen keresetet.
- 30 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2001. november 13-án érkezett külön beadványával a Bizottság az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzatának 76a. cikke szerinti gyorsított eljárásban történő határozathozatal iránt nyújtott be kérelmet. A felperes a kérelem tekintetében 2001. december 11-én benyújtott észrevételeiben ellenezte a kérelmet. Az Elsőfokú Bíróság kibővített ötödik tanácsának határozatát, amely elutasítja a Bizottság gyorsított eljárásban történő határozathozatal iránti kérelmét, 2002. január 17-én közzétették a felekkel.
- 31 A T-198/01. R. sz., Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2002. április 4-én hozott végzésével (EBHT 2002., II-2153. o.) az Elsőfokú Bíróság elnöke a felperes kérelmére elrendelte a megtámadott határozat 2. cikke végrehajtásának 2003. február 17-ig történő felfüggesztését. A felfüggesztésnek három feltétele volt, amelyeket a felperes teljesített.
- 32 Az Elsőfokú Bíróság kibővített ötödik tanácsa elnökének 2002. május 15-i végzése megengedte, hogy a Schott Glas társaság a Bizottság kérelmeinek támogatójaként beavatkozzék.

- 33 A C-232/02. P(R). sz., Bizottság kontra Technische Glaswerke Ilmenau ügyben 2002. október 18-án hozott végzésével (EBHT 2002., I-8977. o.) az Elsőfokú Bíróság elnöke elutasította a Bizottság fent hivatkozott 2002. április 4-i végzéssel szembeni fellebbezését.
- 34 Az Elsőfokú Bíróság (kibővített ötödik tanács) az előadó bíró jelentését követően a tárgyalás megnyitásáról döntött, és 2003. július 10-én felszólította a feleket, hogy több kérdést írásban vagy a tárgyaláson válaszoljanak meg, és bizonyos iratokat nyújtsanak be. A felek eleget tettek ezen kéréseknek.
- 35 A T-198/01. R. II. sz., Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2003. augusztus 1-jén hozott végzésében (EBHT 2003., II-2895. o.) az Elsőfokú Bíróság elnöke a felperes újabb kérelmére elrendelte a megtámadott határozat 2. cikke végrehajtásának 2004. február 17-ig történő felfüggesztését, amely felfüggesztést szintén három, a felperes által teljesítendő feltételhez kötötte.
- 36 2003. október 15-i levelével a felperes kérte, hogy kötelezzék a Bizottságot a Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. február 27-i közleménye 1. mellékletének benyújtására, amelyet a Bizottság a pervezető intézkedések keretén belül nyújtott be. A felperes azt is kérte a Bíróságtól, hogy tegye számára lehetővé a neki és a Bizottságnak feltett kérdés írásbeli – nem pedig, mint azt az Elsőfokú Bíróság elrendelte, a tárgyaláson történő – megválaszolását, mivel a Bizottság is írásban válaszolt e kérdésre. Ezeknek a kérelmeknek helyt adtak.
- 37 Az Elsőfokú Bíróság kibővített ötödik tanácsának elnöke 2003. november 12-i végzésével helyt adott a felperes bizalmas kezelés iránti kérelmének, a feleknek az Elsőfokú Bíróság kérdéseire adott válaszaiban és a dokumentumok benyújtására irányuló kéréseiben található bizonyos adatokat érintő, mind a feleknek kézbesített, mind – amennyiben szükséges – a számukra a jövőben kézbesítendő eljárási dokumentumok tekintetében, miközben fenntartotta azt a jogot, hogy az e tekintetben emelt esetleges kifogásokat megalapozottnak nyilvánítsa.

- 38 A 2003. december 11-i tárgyaláson a felek előadták szóbeli előterjesztéseiket, és válaszoltak az Elsőfokú Bíróság feltett kérdéseire.
- 39 2004. február 17-én benyújtott beadványával a felperes kérte az Elsőfokú Bíróság elnökét, hogy a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztését hosszabbítsa meg az Elsőfokú Bíróságnak az ügy érdemében hozott végleges döntéséig.
- 40 2004. március 3-i végzésével az Elsőfokú Bíróság elnöke – az eljárási szabályzat 105. cikke 2. §-a második mondatának megfelelően – elrendelte a megtámadott határozat végrehajtása felfüggesztésének a hosszabbítás iránti kérelemről való döntés meghozataláig történő ideiglenes meghosszabbítását.
- 41 Az Elsőfokú Bíróság elnöke a T-198/01. R[III]. sz., Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2004. május 12-én hozott végzésével (EBHT 2004., II-1471. o.) elrendelte a megtámadott határozat végrehajtásának a jelen ítélet kihirdetéséig történő felfüggesztését.

A felek kérelmei

- 42 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- semmisítse meg a megtámadott határozatot;

- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

43 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

— a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el;

— kötelezze a felperest a költségek viselésére.

44 A Bizottságot támogató beavatkozó azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

— a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el;

— kötelezze a felperest az eljárás költségeinek viselésére, beavatkozásának költségeit is beleértve.

A jogkérdésről

45 A felperes keresetét alapvetően öt jogalapra alapítja: először az EK 87. cikk (1) bekezdésének megsértésére és az indokolási kötelezettség megsértésére; másodsor az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának megsértésére és nem kielégítő indokolásra; harmadszor a védelemhez való jog és a gondos ügyintézés elvének

megsértésére; negyedszer a megtámadott határozat nem kielégítő indokolására; ötödször pedig a 659/1999 rendelet 20. cikke (1) bekezdése második mondatának megsértésére.

Az első, az EK 87. cikk (1) bekezdésének megsértésére és az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalapról

- 46 Ezen első jogalap keretén belül a felperes mindenekelőtt előadja, hogy a vételárcsökkentés nem jelent az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatást. Az asset-deal 1 módosításáról van szó, amelyre joga volt, hiszen Tübingia tartomány nem tartotta be a korábban már a Bizottság által elfogadott támogatási rendszer által magában foglalt támogatás nyújtására irányuló ígérését. Ezenfelül a megtámadott határozat e tekintetben nem tartalmaz indokolást. Továbbá a felperes állítja, hogy a Bizottság rosszul alkalmazta a piacgazdaságban tevékenykedő magánbefektető követelményeit, és hogy a megtámadott határozat e tekintetben nem tartalmaz kielégítő indokolást. Végül másodlagosan a Bizottság által visszakövetelt támogatás nagyságának megállapítását kifogásolja.

Az asset-deal 1 módosítására irányuló jogosultságról

— A felek érvei

- 47 A felperes előadja, hogy az asset-deal 1-ben megállapított 5,8 millió DEM vételár 4 millió DEM-val való csökkentése csak kiegyenlíti azt, hogy Tübingia tartomány nem teljesítette az ezen szerződés megkötése előtt folytatott tárgyalások keretén belül 1994-ben tett 4 millió DEM megfizetésére irányuló ígérését.

- 48 A Tübingia tartomány által ígért támogatást „A regionális gazdasági struktúra javítására irányuló közösségi feladatok 23. keretterve” elnevezésű, a regionális támogatásokra vonatkozó szabályozás foglalta magában, amelyet a Bizottság az EK 87. cikk (3) bekezdésének a) pontja alapján hagyott jóvá, 1994. augusztus 1-jei (N 157/94, SG[94] D/11038) határozatával. E szabályozás szerint a Németországi Szövetségi Köztársaság a BvS-től vállalkozást szerző befektető számára a vállalkozásba fektetett összeg 27%-át kitevő támogatást nyújthat. A befektetett összeg 16%-át kitevő további támogatás biztosítható, ha a befektető „kis vagy közepes vállalkozás” (a továbbiakban: KKV). Az asset-deal 1 keretén belül ezt a kiegészítő támogatást ígérték meg a felperesnek 4 millió DEM értékben. Tübingia tartomány azonban a továbbiakban a pontos indokok megadása nélkül megtagadta e támogatás megfizetését. A felperes és a BvS ezért 1996 végén tárgyalásokat kezdett az asset-deal 1 módosításáról, és ebben az összefüggésben az asset-deal 1-ben megállapított vételárat 4 millió DEM-val csökkentették.
- 49 Az említett támogatási ígéret a beavatkozó előadásaival szemben nem volt ellentétes a közösségi joggal, mivel a felperes – legalábbis 1995 végéig – KKV volt.
- 50 Ezenkívül a beavatkozó ezen érve azért nem helytálló, mert a felperes és a BvS az asset-deal 1-ben a vételárat 1 millió DEM-ban (511 292 EUR) állapították volna meg, ha tudták volna, hogy a Tübingia tartomány által ígért támogatást nem fizetik ki. A vételár 1,8 millió DEM-ban történő megállapítása egyebekben nem lett volna ellentétes az állami támogatásokról szóló szabályokkal. 1994-ben ugyanis ezek a szabályok nem akadályozták meg a BvS-t abban, hogy az általa privatizálandó, 1000-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozásokat negatív árért – azaz jelképes összegért, az általa tett támogatási ígérekkel – adja el.
- 51 A felperes rámutat arra, hogy a hivatalos vizsgálati eljárásban a BvS-szel szemben magánjogi igényt érvényesített az asset-deal 1 módosítása tekintetében („zivilrechtlicher Anspruch auf Anpassung”), miután Tübingia tartomány nem tartotta be

támogatási ígéretét. Ez az igény az ítélkezési gyakorlat által kifejlesztett és a Bürgerliches Gesetzbuch (a német polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB) 313. §-ában kodifikált, a szerződés-kötés alapjául szolgáló érdek megszűnésére (Wegfall der Geschäftsgrundlage) vonatkozó szabályozáson alapul. A jelen ügyben az ígért támogatás volt az egyik döntő jelentőségű tényező az asset-deal 1 megkötése szempontjából. A felek ugyanis azon közös várakozásukon alapulva állapították meg az 5,8 millió DEM vételárat, hogy ezt az ígéretet betartják. Miután azonban az ígért támogatást nem teljesítették, az árat – a BGB 313. §-a (3) bekezdésének megfelelően – a vállalkozás valós értékéhez igazították, amely megfelelt annak az árnak, amelyről a felek az ígéret nyújtása előtt tárgyaltak.

- 52 A német kormány, a Bizottság előadásaival ellentétben, a felperes előadásait 2001. február 27-i közleményében azon kijelentéssel erősítette meg, miszerint „tartalmilag egyetért a [felperesnek] a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása tekintetében tett észrevételeiben található állításokkal”.
- 53 A Bizottság a megtámadott határozatban (82. pont) elismerte annak lehetőségét, hogy Thüringia tartomány támogatás nyújtását ígérte, és hogy a felperesnek a támogatásnyújtásra vonatkozó ígéret be nem tartása miatt joga keletkezhetett a szerződés módosítására. Mindazonáltal tagadta ezen körülmények jogi jelentőségét, amelyeket a felperes 2000. augusztus 28-i észrevételeivel hozott tudomására, és amelyeket a német kormány 2001. február 27-i közleményével erősített meg. Mivel a Bizottság ezen érve nem bír jelentőséggel, a megtámadott határozat nem tartalmaz indokolást e tekintetben.
- 54 A Bizottság és a beavatkozó ezért megalapozatlanul járnak el, amikor a megtámadott határozat igazolása végett ezeket a tényeket először az Elsőfokú Bíróság előtt vitatják. Az EK 253. cikk szerint a megtámadott határozatnak önmagában érthetőnek kell lennie, és nem lehet később szóban vagy írásban indokolni (a Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2002. április 4-én hozott végzés 75. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 55 E tekintetben a felperes úgy érvel, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság feladata a támogatás fennállásának bizonyítása, mégpedig annak alapos és pártatlan vizsgálata alapján, hogy az ügy ténybeli és jogi összefüggései alapján az asset-deal 1-ben meghatározott ár módosítása ésszerűen eljáró magánhitelező döntésének tekinthető-e. Ilyen vizsgálat hiányában nem bizonyított az állami támogatás fennállása, és a megtámadott határozat sérti az indokolási kötelezettséget. Ezért meg kell semmisíteni, a német jog rendelkezései vizsgálatának szükségessége nélkül.
- 56 Mindazonáltal ha ténybeli előadásainak alátámasztását mégis szükségesnek tartanák, a felperes javasolja, hogy tegyenek fel kérdéseket a BvS-nek, és Geiß urat tanúként hallgassák meg, mivel ő az összes privatizációs tárgyaláson részt vett.
- 57 A felperes a Bizottságnak a megtámadott határozat 82. pontjában kifejtett azon érvét is elutasítja, hogy a Thüringia tartomány által ígért támogatás megfizetésének elmaradása nem lényeges az ügyben, mivel a BvS és Thüringia tartomány két külön jogi személy. Az állami támogatások vizsgálata során a különböző területi egységek magatartását az érintett tagállam mint egység magatartásaként kell figyelembe venni (az Elsőfokú Bíróság T-288/97. sz., Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia kontra Bizottság ügyben 1999. június 15-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-1871. o.] 38. pontja). A jelen ügyben Thüringia tartomány csak kifizető szervezet. A tartomány támogatási ígérete és a BvS vételárcsökkentése ezért nem tekinthető két különböző jogi személy cselekedetének.
- 58 A Bizottság – a beavatkozó támogatásával – teljes egészében elutasítja a fenti érveket.

— Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 59 Tekintettel egyrészt a felperes által állított indokolási kötelezettség megsértésére, amely abban nyilvánul meg, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban elmulasztotta megjelölni a Tübingia tartomány által állítólag megígért 4 millió DEM értékű támogatás figyelmen kívül hagyásának valós okait, arra kell utalni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 253. cikkben előírt indokolásnak igazodnia kell az adott jogi aktus természetéhez, és az indokolásban világosan és egyértelműen ki kell fejteni a jogi aktust kibocsátó intézmény érvelését, hogy az érdekelték megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, és a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. Az indokolási kötelezettséget az egyes eset körülményei alapján kell megítélni. Az indokolásban nem kell ismertetni az összes ténybeli és jogi jelentőséggel bíró elemet, mivel azt a kérdést, hogy valamely jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nemcsak annak szövege, hanem összefüggései és az érintett területre vonatkozó összes jogi rendelkezés alapján kell megítélni (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontja, a C-113/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2002. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-7601. o.] 47. és 48. pontja, valamint a C-114/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2002. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-7657. o.] 62. és 63. pontja; illetve az Elsőfokú Bíróság T-323/99. sz., INMA és Itainvest kontra Bizottság ügyben 2002. február 26-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-545. o.] 55. pontja).
- 60 A Bizottságnak nem kell az érdekelték által az előtte felhozott összes érv tekintetében állást foglalnia, hanem elegendő azon tényeket és jogi megfontolásokat ismertetnie, amelyek a határozat főbb tartalmi elemei vonatkozásában különös jelentőséggel bírnak (az Elsőfokú Bíróság T-459/93. sz., Siemens kontra Bizottság ügyben 1995. június 8-án hozott ítéletének [EBHT 1995., II-1675. o.] 31. pontja és a T-204/97. és T-270/97. sz., EPAC kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. június 13-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2267. o.] 35. pontja).
- 61 Az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor a jelen összefüggésben arra kell felhívni a figyelmet, hogy az állami támogatások ellenőrzésére irányuló eljárás olyan eljárás, amelyet a támogatás nyújtásáért felelős tagállam ellen indítanak, és hogy az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti érintett felek, akik közé a támogatás

címzettje tartozik, nem jogosultak kontradiktórius jelleggel megvitatni az ügyet a Bizottsággal úgy, mint a fent említett tagállam (a Bíróság 234/84. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 1986. július 10-én hozott ítéletének [EBHT 1986., 2263. o.] 29. pontja és a C-74/00. P. és C-75/00. P. sz., Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-7869. o.] 81. és 82. pontja).

- 62 A jelen ügyben – a felperes állításaival ellentétben – a közigazgatási eljárás során a Németországi Szövetségi Köztársaság nem állította, hogy a BvS általi vételárcsökkentés a Tübingia tartomány által a felperes felé tett, 4 millió DEM értékű támogatási ígéret betartásának elmaradását hivatott kiegyenlíteni. A közigazgatási eljárásban a Németországi Szövetségi Köztársaság csupán azt adta elő, hogy a vételárcsökkentésnek a felperes felszámolását kellett megakadályoznia.
- 63 Noha igaz az, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság a 2001. február 27-i közleményében kijelentette a Bizottságnak, hogy „tartalmilag egyetért a [felperesnek] a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása tekintetében tett észrevételeiben található állításokkal”, ez a kijelentés a közlemény bevezető részében található, amely az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának alkalmazását érinti. A Németországi Szövetségi Köztársaság a BvS általi vételárcsökkentés igazolása céljából mindenestre nem hivatkozott kifejezetten Tübingia tartomány feltételezett támogatási ígéretére.
- 64 Ilyen körülmények között nem követelhető meg, hogy az az indokolás, amellyel a Bizottság a közigazgatási eljárásban elutasította a felperesnek az asset-deal 1 módosítására vonatkozó igényére irányuló érvét, ugyanolyan kimerítő legyen, mint az, amelyet a Németországi Szövetségi Köztársaság várhatott el a Bizottságtól, mikor az elutasította érvelését.

65 A jelen ügyben a Bizottság arra a felperes által a közigazgatási eljárás során érvényesített évrre válaszolt, amely szerint a felperes a Tüvingia tartomány be nem tartott támogatási ígérete miatt jogosult volt az asset-deal 1 módosítására.

66 A megtámadott határozat 82. pontja ugyanis a következőképpen rendelkezik:

„[A felperes] előadja, hogy a BvS joglemondása nem állami támogatásnak, hanem a privatizációs szerződés módosításának minősül, mivel Tüvingia tartomány az első három gyártósor privatizációjával kapcsolatban a megállapodottnál kevesebb befektetési támogatást biztosított. A BvS és Tüvingia tartomány mindazonáltal elkülönült jogi személyek, így a Bizottság ezt az érvet semmilyen módon nem tudja elfogadni. A [felperesnek] a BvS-szel, illetve Tüvingia tartománnyal szembeni lehetséges igényei egymástól elkülönülten kezelendők.”

67 A Bizottság fenti indokolása alapján a felperes – mint érintett fél – megérthette az érvei elutasítára előadott okokat, amelyek helytállóságát egyebekben vitatja, és amelyek jogszerűségét az Elsőfokú Bíróság felülvizsgálhatja.

68 Ebből következően a megtámadott határozat vonatkozásában az indokolási kötelezettség megsértésére alapított kifogást e pont tekintetében el kell utasítani.

69 Ami a Bizottságnak a megtámadott határozat 82. pontjában foglalt értékelésének a helyességét illeti, a felperes állításaival ellentétben a Bizottság nem ismerte el, hogy Tüvingia tartomány 4 millió DEM összegű befektetési támogatást ígért a felperesnek. A Bizottság csupán feltételezésként vette figyelembe a felperes Tüvingia tartomány-

nyal szembeni ilyen jellegű esetleges igényeit, amint azt a „[felperes] bármilyen, Tüvingia tartománnyal szembeni lehetséges igényére” szövegű hivatkozása is mutatja.

- 70 Így a felperes előadásait, még ha az élhetne is ilyen igényekkel, a Bizottság nem tartotta lényegesnek, mivel Tüvingia tartomány és a BvS két egymástól elkülönült jogi személy.
- 71 Igaz, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom valamennyi, állam által vagy állami forrásokból nyújtott támogatásra vonatkozik, anélkül hogy különbséget tenne aközött, hogy a támogatást közvetlenül az állam nyújtja, vagy olyan köz-, illetve magánszervezeteken keresztül nyújtják, amelyeket az állam a támogatás kezelése céljából hoz létre vagy jelöl ki (a Bíróság 78/76. sz., Steinike & Weinlig-ügyben 1977. március 22-én hozott ítéletének [EBHT 1977., 595. o.] 21. pontja és a Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 38. pontja).
- 72 Ez önmagában azonban nem enged arra következtetni, hogy a BvS által biztosított vételárcsökkentés a Tüvingia tartomány feltételezett beruházási támogatása elmaradásának kiegyenlítésére szolgált.
- 73 Minden további nélkül megállapítható, hogy Tüvingia tartomány ezen feltételezett beruházási támogatása nem tartozik azon intézkedések közé, amelyekről a Németországi Szövetségi Köztársaság 1998. december 1-jén értesítette a Bizottságot, és amelyekben a vételárcsökkentés szerepelt.

- 74 Ezt meghaladóan arra kell felhívni a figyelmet, hogy a felperes szerint Thüringia tartomány 1994-ben megígérte a „regionális gazdasági struktúra javítására irányuló” közösségi feladatok 23. keretterve, azaz a regionális támogatásokra vonatkozó szabályozás által magában foglalt beruházási támogatás megfizetését.
- 75 Azonban, mint azt a Bizottság beadványaiban előadja, a vételárcsökkentés nem tartozott ezen különleges támogatási szabályozás alá, és ezért a Bizottság nem értékelhette e szabályozás rendelkezései alapján. A vételárcsökkentést ugyanis a BvS – egy szövetségi vagyonkezelő szervezet – biztosította a felperes számára azért, hogy pénzügyi nehézségein úrrá tudjon lenni, és hogy ismét életképes legyen, nem pedig azért, hogy támogassa Thüringia tartomány regionális gazdaságát, ami megfelel a 23. kerettervvel elérni kívánt célnak.
- 76 Ezen feltételezett beruházási támogatás nyújtása továbbá Thüringia tartomány és nem pedig a BvS saját illetékességébe tartozott, amit megerősít a felperes által a tárgyaláson előadott azon tény, hogy a tartománynak saját forrásaiból kellett volna biztosítania a támogatást.
- 77 Ilyen körülmények között nem lehet abból kiindulni, hogy a Bizottság értékelési hibát követett el, amikor az asset-deal 1 módosítására vonatkozó jogra alapozott érvet azzal az indokolással utasította vissza, hogy a BvS és Thüringia tartomány két egymástól elkülönült jogi személy, még akkor sem, ha Thüringia tartomány ténylegesen odaígérte a felperesnek a kérdéses beruházási támogatást.
- 78 Mindenesetre azt meg kell állapítani, hogy beadványaiban a felperes nem bizonyította jogilag kielégítően, hogy Thüringia tartomány ténylegesen 4 millió DEM értékű beruházási támogatást ígért neki.

- 79 Noha a Bizottság a megtámadott határozatban a felperes asset-deal 1 módosítására irányuló feltételezett igényére alapított érv elutasításakor nem erre a megfontolásra támaszkodott, az Elsőfokú Bíróság a pervezető intézkedések során különböző iratok benyújtását kérte, amelyek igazolhatják, hogy Thüringia tartomány megígérte a támogatást. Így a felperes az Elsőfokú Bíróság számára mindenekelőtt a BvS 1998. február 18-i levelét nyújtotta be, amellyel a BvS, Thüringia tartomány és a magánbefektetők összehangolt fellépésének lényeges elemeit közlik vele, valamint a saját 1998. február 19-i, BvS-nek címzett levelét és a vételárcsökkentésről szóló, 1999. február 19-i szerződést. A Bizottság felé intézett 2000. augusztus 28-i, a közigazgatási eljárás megindításához fűzött észrevételeiben a felperes utalt ezekre a levelekre.
- 80 Noha ezek a dokumentumok kifejezetten a felperesnek biztosított vételárcsökkentésre vonatkoznak, egyikben sem említik Thüringia tartomány 4 millió DEM értékű támogatási ígéretét.
- 81 Ezt követően a felperes – a keresetlevélben is említett – támogatási kérelmet nyújtott be, amelyet 2001. február 5-i levelében intézett Thüringia tartományhoz. E levél szövege szerint: „A privatizációs tárgyalások során Thüringia tartomány megígérte, hogy a tervet 43%-os (27% + 16% [amennyiben a befektető] KKV) = 10,75 millió DEM) beruházási támogatással támogatja, [...] amelyből végül csak 6,75 millió DEM-t hagytak jóvá, mivel időközben a KKV közösségi jogi meghatározása [a felperes] hátrányára változott, és így a tartomány nem volt abban a helyzetben, hogy az ígéretet beválthassa.” Nem lehet azonban abból kiindulni, hogy a felperes ezen levele jogilag kielégítő módon bizonyítja Thüringia tartomány 4 millió DEM értékű támogatási ígéretét, amely igazolná a BvS ugyanilyen mértékű vételárcsökkentéshez való hozzájárulását. Még ha a 16%-os feltételezett támogatási ígéret, amelyre a felperes ebben a levélben utal, a kérdéses 4 millió DEM értékű támogatási ígéretet jelenti is, Thüringia tartomány – amint azt a felperes maga is elismeri – visszavonta ezt az ígéretet.

- 82 Mivel a felperes előadta, hogy a vételárcsökkentés volt az egyik döntő tényező, amely az asset-deal 1 megkötésére vezetett, az Elsőfokú Bíróság kérte ezen szerződés benyújtását. Mindazonáltal az asset-deal 1 nem tartalmaz semmit, amely arra engedne következtetni, hogy a vételárcsökkentést Tübingia tartomány feltételezett, be nem tartott támogatási ígérete igazolta volna.
- 83 Végül a felperes az Elsőfokú Bíróság kérelmére benyújtotta – a Bizottsághoz intézett 2000. augusztus 20-i észrevételeiben említett – Tübingia tartomány 1996. augusztus 15-i, neki címzett levelét, amellyel a tartomány 4 680 000 DEM (2 392 846 EUR) értékű támogatást hagyott jóvá; e levélhez saját kezdeményezésére csatolta Tübingia tartomány támogatásról szóló, 1996. augusztus 19-i határozatát. Az ezen levelek tartalmára vonatkozó kérdésekre a felperes a tárgyaláson azonban elismerte, hogy azokban nem arról a 4 millió DEM értékű támogatásról van szó, amelyet Tübingia tartomány a kérdéses privatizáció keretén belül ígért meg.
- 84 A fentiekből következik, hogy a felperes nem bizonyította jogilag kielégítően, hogy az első három termelősor vételárának 5,8 millió DEM-ban történő megállapítása Tübingia tartomány feltételezett, 4 millió DEM értékű beruházási támogatásra tett ígéletén alapult. A felperes ezt meghaladóan a tárgyaláson előadta, hogy nem rendelkezik olyan dokumentummal, amely kifejezetten bizonyítaná Tübingia tartomány ilyen támogatási ígéletének a fennállását.
- 85 Figyelemmel arra, hogy az eljárási szabályzat 64. cikkének értelmében tett pervezető intézkedések során az Elsőfokú Bíróság elengedő mértékben tájékozódott, nem szükséges a felperes azon kérelmeinek helyt adni, amelyek a BvS megkérdezésére és Geiß úr tanúként történő meghallgatására vonatkoznak (lásd a fenti 56. pontot).

- 86 Mivel a felperes nem tudta bizonyítani azt az előzményt, amelyre érvelését alapította, nevezetesen azt, hogy Tübingia tartomány beruházási támogatás nyújtására tett ígéretet, nem kell vizsgálni a szerződéskötés alapjául szolgáló érdek megszűnésének fogalmára vonatkozó érveit, és azt sem kell eldönteni, hogy a 23. keretterv magában foglalta-e a feltételezett támogatási ígéretet.
- 87 Mindezeket követően az asset-deal 1 módosítására vonatkozó jogra alapított kifogást – mint megalapozatlant – el kell utasítani.

A piacgazdaságban tevékenykedő magánszereplő követelményének feltételezett hibás alkalmazásáról

— A felek érvei

- 88 A felperes előadja, hogy a Bizottság túlságosan szűken értelmezte a magánbefektető követelményét. A vételárcsökkentést olyan magánholding vagy -vállalkozáscsoport szemszögéből kellett volna néznie, amelyet a támogatást kapó vállalkozások hosszú távú életképessége és saját jó hírnevük hitelessége ösztönöz (a Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2002. április 4-én hozott végzés [hivatkozás fent] 65. pontja).
- 89 A Bizottságnak a magánbefektető követelményének a Németországi Szövetségi Köztársaságra történő alkalmazása során különösen figyelembe kellett volna vennie Tübingia tartomány 1994-es támogatási ígéretét, és meg kellett volna állapítania, hogy a vételárcsökkentés csak az ígéret betartásának egyik formája volt, és így nem

okozott veszteséget. Ezenkívül ez az intézkedés megakadályozta a felperes fizetéseképtelenné válását és felszámolását, valamint a számára korábban nyújtott támogatások elvesztését.

- 90 A felperes ezt meghaladóan azért is hibáztatja a Bizottságot, mert a megtámadott határozatban (67–85. pont) elutasította a Németországi Szövetségi Köztársaság azon érvelését, amely szerint a magánhitelezők szempontjából előnyösebb volt lemondani az asset-deal 1-ben megállapított vételár egy részének megfizetéséről, hogy a negyedik gyártósort át tudják ruházni az asset-deal 2 keretében. Annak feltételezésével, hogy az átruházás a felperes felszámolása esetén is létrejött volna, a Bizottság nemcsak saját értékelését helyezte az érintett tagállam értékelésének helyére, hanem a magánbefektetők ésszerű megfontolásain is kívül helyezkedett.
- 91 Ezt meghaladóan a megtámadott határozat annyiban nem tartalmaz kielégítő indokolást, hogy nem említik benne a – Németországi Szövetségi Köztársaság által a Bizottsághoz intézett 2000. július 3-i közleményhez csatolt – 2000. május 30-i BvS-jelentést. A Bizottságnak meg kellett volna indokolnia, hogy miért tért el a jelentéstől, amelyben kifejtették, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság miért jutott arra a következtetésre, hogy a vételárcsökkentés megfelel a magánbefektetői magatartásának.
- 92 A Bizottság ez ellen azt hozza fel, hogy a megtámadott határozat (78., 79. és 83. pont) a magánhitelező és nem pedig a felperes által említett magánbefektető fogalmára hivatkozik. A magánbefektetőre vonatkozó előterjesztések ezért nem relevánsak, és a magánhitelezőre vonatkozó előterjesztések elfogadhatatlanok, mivel a keresetlevélben nem említették őket.

- 93 A Bizottság tagadja, hogy túl megszorítóan alkalmazta volna a magánhitelező fogalmát. A Németországi Szövetségi Köztársaság közölte vele, hogy a felperes csaknem fizetéképtelen, és közel áll a felszámoláshoz; ilyen esetben egy magánhitelező az adósságai visszaszerzésén munkálkodna. A Bizottság számításai azt mutatják, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság számára kevésbé lett volna költséges, ha nem járul hozzá a vételárcsökkentéshez.
- 94 E tekintetben a megtámadott határozatban (76–80. pont) részletesen kifejtésre került az a három indok, amelyek arra a következtetésre vezettek, hogy a BvS nem úgy járt el, mint egy magánhitelező. Ami pedig az asset-deal 2 tárgyát képező negyedik gyártósort illeti, a Bizottság hangsúlyozza: soha nem gondolta úgy, hogy ezt a gyártósort mindenképpen a felperesnek lehet eladni. A megtámadott határozat azon a gondolaton alapul, hogy a felperes felszámolása esetén ezt a gyártósort a felperes többi berendezésével együtt harmadik személynek lehet eladni. Ezenfelül semmi nem engedett arra következtetni, hogy az asset-deal 2 nem jött volna létre a vételárcsökkentés nélkül, mivel az ebben a szerződésben megállapított 50 000 DEM összegű vételár majdhogynem ajándéknak tekinthető. Végül a felperes nem fejtette ki, hogy a Bizottság által feltételezetten elkövetett hiba milyen mértékben befolyásolta számításait.
- 95 A beavatkozó egyetért a Bizottság érvelésével.

— Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 96 A felperesnek a magánhitelező követelményére vonatkozó előadásai megengedhetőségének tekintetében először is arra kell felhívni a figyelmet, hogy az eljárási szabályzat 48. cikkének 2. §-a szerint az eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve, ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel. A jelen ügyben a Bizottság által a megtámadott határozatban alkalmazott magánhitelező követelményére vonatkozó, a felperes válaszában kifejtett érvelés a Bizottság válaszában kifejtett azon érvelésére

adott válasz, amely szerint a keresetben említett magánbefektető követelménye a jelen esetben nem bír jelentőséggel. Ez az érvelés ezért nem jelent új jogalapot, hanem a keresetlevélben előadott egyik jogalap kifejtése, amely szerint a Bizottság a piacgazdaságban tevékenykedő magánszereplő követelményének hibás alkalmazásával megsértette az EK 87. cikk (1) bekezdését. A Bizottság által emelt elfogadhatatlansági kifogást ezért el kell utasítani.

- 97 Ami másodsorban ezen érvelés megalapozottságát illeti, fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Bizottság arra irányuló vizsgálata, hogy valamely intézkedés megfelel-e a piacgazdaságban tevékenykedő magánszereplő követelményének, összetett gazdasági értékelést foglal magában. Amikor a Bizottság ilyen értékelést magában foglaló intézkedést fogad el, széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, és e cselekmény bírósági felülvizsgálata – még akkor is, ha azt a kérdést, hogy az intézkedés az EK 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, alapvetően átfogóan kell vizsgálnia – az eljárás és az indokolás szabályai betartásának vizsgálatára korlátozódik, valamint arra, hogy nem történt-e téves jogalkalmazás, hogy az alapul szolgáló tényállást helyesen állapították-e meg, és hogy nem áll-e fenn e tényállás nyilvánvalóan téves értékelése vagy hatáskörrel való visszaélés. Az Elsőfokú Bíróság a határozat megalkotójának gazdasági értékelését nem helyettesítheti a saját értékelésével (lásd e tekintetben az Elsőfokú Bíróság T-152/99. sz., HAMSA kontra Bizottság ügyben 2002. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-3049. o.] 125–127. és 129. pontját, valamint a T-98/00. sz., Linde kontra Bizottság ügyben 2002. október 17-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-3961. o.] 40. pontját).
- 98 A jelen ügyben annak meghatározására, hogy a felperesnek a BvS felé fennálló bizonyos adósságai csökkentésének állami támogatás jellege van-e, elegendő a megtámadott határozatban szereplő – és egyébként a felperes által nem vitatott –, a piacgazdaságban tevékenykedő magánhitelezőre vonatkozó követelményt alkalmazni.
- 99 A vételár csökkentésekor a BvS nem úgy járt el, mint egy közbefektető, akinek eljárását az – akár általános, akár ágazati – strukturális politikát folytató és a befektetett tőke hosszú távú megtérülésének célja által vezetett magánbefektető eljárásával lehetne összehasonlítani. Ezt az állami szervet sokkal inkább olyan

magánbefektetővel kellene összehasonlítani, aki pénzügyi nehézségekkel küzdő adóstól próbálja visszakövetelni a neki járó összegeket (lásd e tekintetben a Bíróság C-342/96. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1999. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-2459. o.] 46. pontját és a C-256/97. sz., DM Transport-ügyben 1999. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-3913. o.] 24. pontját, valamint a HAMSA kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 167. pontját).

- 100 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által a közigazgatási eljárásban tett megállapítások szerint a felperesnek 1997-ben súlyos pénzügyi nehézségei támadtak. A BvS-nek az asset-deal 1-ben megállapított vételárhoz való ragaszkodása ezért – a német hatóságok szerint – valószínűleg a felperes felszámolásához vezetett volna, és így az asset-deal 2-t nem tudták volna teljesíteni. Ilyen körülmények között a Németországi Szövetségi Köztársaság szerint a 4 millió DEM vételárcsökkentés végső költségei (1 811 000 DEM) a BvS szempontjából gazdaságilag kedvezőbbek voltak, mintha ragaszkodott volna az asset-deal 1 keretén belül megállapított teljes vételárhoz, amely 2 590 000 DEM költséget eredményezett volna (a megtámadott határozat 73–75. pontja).
- 101 A felperes vitatja azokat az okokat, amelyek alapján a Bizottság a megtámadott határozatban elutasította a Németországi Szövetségi Köztársaság által a közigazgatási eljárásban képviselt álláspontot, miszerint az asset-deal 1 keretén belül megállapított vételár 4 millió DEM-val történő csökkentése a BvS pénzügyi terheit volt hivatott csökkenteni, és így gazdaságilag a legelőnyösebb megoldás volt.
- 102 E tekintetben beadványaiban a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat azon a valószínűtlen feltevésen alapszik, hogy az asset-deal 2-t akkor is teljesíteni tudták volna, ha sor kerül a felszámolásra, és megerősíti, hogy mivel a Németországi Szövetségi Köztársaság érvei ésszerű gazdasági megfontolásokon alapulnak, a Bizottság semmi esetre sem helyettesíthette volna ezen tagállam értékelését a saját értékelésével.

- 103 Mindazonáltal ezen kifogás megalapozásaként a felperes csak annak kijelentésére szorítkozik, hogy annak vizsgálata során, hogy az érintett tagállam úgy viselkedett-e, mint egy magánhitelező, a Bizottság túllépte ellenőrzési jogkörét, amikor megállapította, hogy „semmi sem enged arra következtetni, hogy az asset-deal 2 nem lépett volna hatályba, ha a BvS nem tekintett volna el követelése egy részétől”.
- 104 Ez az alá nem támasztott kijelentés nem szolgálhat annak bizonyítékául, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, amikor azon az állásponton volt, hogy semmilyen adat nem alapozza meg azt a következtetést, miszerint a vételárcsökkenés az asset-deal 2 végrehajtásának előfeltétele volt (a megtámadott határozat 76–78. pontja).
- 105 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság azt a feltételezést is számításba vette, hogy az asset-deal 2-t nem hajtották volna végre, ha a BvS az első két gyártósorra az asset-deal 1 keretében megállapított teljes vételár megfizetését követelte volna. E tekintetben két másik megfontolásra támaszkodott, amelyek szerinte megalapozzák azt, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nem állíthatja megalapozottan, hogy a vételárcsökkenés volt a gazdaságilag legelőnyösebb megoldás.
- 106 Először is a Bizottság azt az álláspontot képviselte, hogy még ha feltételezhető is, hogy az asset-deal 2 a vételárcsökkenés nélkül nem lett volna végrehajtható, nem bizonyították, hogy a BvS ezen csökkenés során úgy járt el, mint egy magánhitelező (a megtámadott határozat 79. pontja). E tekintetben úgy véli, hogy ha a BvS nem csökkentette volna a vételárat, és így hozzájárult volna a felperes felszámolásához, akkor – a Németországi Szövetségi Köztársaság által az érvelését alátámasztó gazdasági megfontolások során tett előadásaival ellentétben – nem kellett volna figyelembe venni azon telek helyreállításának költségeit, amelyen a negyedik gyártósor áll. A helyreállítás ugyanis egy technológiai park létrehozásához lett volna szükséges. Egy magánhitelező azonban nem lett volna köteles ilyen projektet végrehajtani.

- 107 Ami azon telek helyreállításának költségeit illeti, amelyen a negyedik gyártósor áll, és amely helyreállítás egy technológiai park létrehozásához szükséges, meg kell állapítani, hogy a felperes nem vitatta a Bizottság e tekintetben felhozott érveit. Az Elsőfokú Bíróságnak adott válaszaiban azonban kifejtette, hogy a BvS jogilag köteles volt e telket helyreállítani, és hogy a technológiai park létrehozására irányuló tervet erősen támogatták.
- 108 Ez az érv – eltekintve attól, hogy a felperes nem támasztotta alá – semmiképpen nem alkalmas a Bizottság azon állításának megkérdőjelezésére, hogy egy magánhitelező nem lett volna köteles létrehozni a technológiai parkot. Mivel ez a cél semmilyen összefüggésben nem állt a felperes célzott szerkezetátalakításával, a Bizottság feltételezhette, hogy olyan kötelezettségről van szó, amely nem a magánhitelezői magatartásának felel meg, hanem közhatalmi, és így az államnak fenntartott jogosítványok gyakorlásához tartozik.
- 109 A Bizottság e tekintetben ezenfelül megállapította, hogy a felperes számára a német hatóságok a kérdéses telek eladási árát – az asset-deal 1-ben szereplő vételár 4 millió DEM-val történő csökkentését feltételezve – 1 047 000 DEM-ban (535 323 EUR) állapították meg. Ezzel ellentétben, arra az esetre, ha a BvS nem csökkentette volna a vételárat, és így a felperes felszámolását okozta volna, a Németországi Szövetségi Köztársaság csak 470 000 DEM-ban (240 307 EUR) állapította meg a vételárat. A telek vételárának illetően csökkentését nem fejtették ki részletesebben (a megtámadott határozat 79. pontja).
- 110 Noha beadványaiban a felperes nem vitatta a Bizottság fenti értékelését, az Elsőfokú Bíróság kérdéseire adott válaszaiban előadta, hogy a telek vételárának ilyen csökkentése a helyreállítás szükségessége miatt jogos volt. Azonban még ha a BvS köteles lett volna is a negyedik gyártósor telkének helyreállítására, akkor sem elfogadható a helyreállítás költségeinek 2 200 000 DEM-ban (1 124 842 EUR) történő megállapítása és a telek vételárának 1 047 000 DEM-ről 470 000 DEM-re történő csökkentése.

- 111 Ebből következik, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát, amikor elutasította a negyedik gyártósornak helyet adó telek helyreállítása költségeinek figyelembevételét azon költségek kiszámításánál, amelyeket a BvS-nek kellett volna viselnie, amennyiben ragaszkodott volna az asset-deal 1-ben megállapított teljes vételár összegének megfizetéséhez.
- 112 Ez a körülmény önmagában elegendő annak megállapítására, hogy a Bizottság jogosan képviselte azt az álláspontot, miszerint – a Németországi Szövetségi Köztársaság által e tekintetben közölt információval ellentétben – a BvS vételár-csökkentéssel kapcsolatban felmerült költségei magasabbak voltak azoknál, mint amelyeket a vételár-csökkentés hiányában kellett volna fizetnie.
- 113 Másodszor a Bizottság a megtámadott határozatban (80. pont) azt is kifejti, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nem vette figyelembe a BvS által az asset-deal 2 keretében nyújtott, 1 millió DEM értékű beruházási hozzájárulást, amikor összehasonlította a BvS által a vételár-csökkentése esetén, illetve az asset-deal 1 keretén belül megállapított eredeti vételár fizetése esetén viselendő pénzügyi terheket. Ezen összeg figyelembevétele lehetővé tette volna annak megállapítását, hogy a vételár-csökkentés engedélyezésének esetében a BvS költségei magasabbak lettek volna.
- 114 E tekintetben a felperes az Elsőfokú Bíróság egyik kérdésére válaszolva kifejtette, hogy az – asset-deal 2 5. §-a szerinti – 1 millió DEM értékű támogatás esetén behajthatatlan költségről („sunk cost”) volt szó. Mivel a negyedik gyártósor működőképességének fenntartásához fel kellett újítani az alkatrészeket, a BvS kötelezte magát, hogy a felperesnek 1 millió DEM értékben megtéríti az e gyártósor fenntartásával kapcsolatban felmerült költségeket, amelyeket – felhasználási céljuk miatt – nem lehetett visszakövetelni, és amelyek felszámolás esetén semmilyen igényt nem alapoztak volna meg.

- 115 Mindazonáltal a felperes az Elsőfokú Bíróság kérdésére adott válaszában csak azt jelentette ki, hogy a BvS 1 millió DEM értékű támogatása esetén behajthatatlan költségekről volt szó, anélkül hogy benyújtotta volna azokat a bizonyítékokat, amelyekkel a Bizottság a közigazgatási eljárás során rendelkezhetett volna.
- 116 Ezt meghaladóan a BvS számára az asset-deal 2 végrehajtásából adódó költségek kiszámítása során ez a körülmény nem igazolhatja e támogatás figyelmen kívül hagyását. Még ha a BvS-nél olyan költségekről lett volna is szó e támogatás esetén, amelyek a felperes felszámolása és az asset-deal 2 ebből következő meghiúsulása esetén behajthatatlanok lettek volna, ez semmit nem változtat azon, hogy a BvS a támogatást az asset-deal 2 végrehajtásával kapcsolatosan nyújtotta. Ezért a BvS számára az asset-deal 2 végrehajtásából adódó költségek kiszámítása során – a vételárcsökkentéssel kapcsolatosan felmerült költségek mellett – figyelembe kellett volna venni e támogatást.
- 117 Ebből következően a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett a megtámadott határozat 80. pontja szerinti elemzés során.
- 118 Miután megállapítást nyert, hogy a vételárcsökkentés a legdrágább megoldás volt (lásd a fenti 112. pontot), megállapítható, hogy különösen ez lett volna a helyzet, ha a BvS köteles lett volna további, 1 millió DEM értékű támogatást nyújtani.
- 119 Tekintettel ezen körülményekre, a felperes azon érvelése sem elfogadható, amellyel felrója, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta, hogy a vételárcsökkentést az asset-deal 1 megkötésekor a felperes által nyújtott támogatás elvesztésének megakadályozása motiválhatta.

- 120 Másrészt beadványaiban a felperes előadja, hogy a BvS hitelességének fenntartására és jó hírvének támogatására irányuló erőfeszítés azon szempontok közé tartozhat, amelyet egy magán-gazdasági-szereplő ésszerűen figyelembe vehet. A Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie Tüvingia tartomány 1994-es támogatási ígérését, és meg kellett volna állapítania, hogy a vételárcsökkentés csupán ezen ígéret betartásának egyik módját képezte.
- 121 Mint azonban korábban kifejtésre került: a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, amikor azt az álláspontot képviselte, hogy a felperesnek nem volt joga az asset-deal 1 módosítására. Ezért nem lehet abból kiindulni, hogy a BvS hitelességét az asset-deal 1 keretén belül az első három gyártósorra megállapított 5,8 millió DEM értékű vételárhoz való ragaszkodás befolyásolta volna.
- 122 Az előzőekből nyilvánvaló, hogy a Bizottság nem vétett nyilvánvaló értékelési hibát, amikor megállapította, hogy a BvS nem úgy járt el, mint a rendes piaci körülmények között tevékenykedő magánhitelező, és hogy a Bizottság nem alkalmazta helytelenül ezt a követelményt.
- 123 Végül harmadszor: a megtámadott határozat indokolásának elégtelenségére vonatkozó érv tekintetében, amely szerint a Bizottság nem indokolta, hogy miért hagyta figyelmen kívül a BvS 2000. május 30-i jelentését, utalni kell arra, hogy indokolását a Bizottság a határozata szempontjából döntő jelentőségű tények és jogi megfontolások előadására korlátozhatta (lásd a fenti 60. pontot).
- 124 E jelentés, amely két évvel a vételárcsökkentést követően készült, a következőket állapítja meg:

„Gazdasági szempontból mind a BvS, mind a felperes számára az lenne a legelőnyösebb megoldás, ha az utóbbi – szándékának megfelelően – találna olyan

befektetőt 2000-ben, aki rendelkezésre tud bocsátani 3 850 000 DEM-nyi tőkét, és ha a BvS 5 800 000 DEM-s vételár-követelését 1 800 000 DEM és a kamatok fizetésével ki lehetne elégíteni.”

- 125 E jelentés tehát a felperes tevékenységének folytatását nemcsak a vételárcsökkenéstől teszi függővé, hanem a befektető 3 850 000 DEM értékű befektetésétől is. Már az 1998-as szerkezetátalakítási tervben szó volt az ilyen hozzájárulás szükségességéről. Az mindenesetre bizonyos, hogy nem tudtak új magánbefektetőt találni (a megtámadott határozat 95. pontja).
- 126 Ezt meghaladóan a Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. február 27-i közleményében azt állította, hogy a BvS 2000. május 30-i jelentése csupán az első megközelítés volt, amely az 1998-as szerkezetátalakítási terv módosításakor nem vette figyelembe az 1998-as és 1999-es évek bizonyos, visszaesést mutató negyedéveit.
- 127 Ebben az összefüggésben a Bizottság jogosan képviselte azt az álláspontot, hogy a jelentés nem tartalmazott olyan lényeges tényeket, amelyekre a megtámadott határozatban hivatkozni kellett volna. A megtámadott határozat ezért nem tekinthető úgy, mint amely elégtelenül indokolt.
- 128 A fentiekre tekintettel ezt a kifogást is el kell utasítani.

A támogatás összegének feltételezett helytelen megállapításáról

- 129 A felperes másodlagosan előadja, hogy a Bizottság helytelenül állapította meg a támogatás összegét, amelynek visszafizetését a megtámadott határozat 2. cikkében rendelte el. A Bizottság nem bizonyította, hogy a támogatás összege ténylegesen

4 millió DEM. Mivel az EK 87. cikk (1) bekezdése az „állami eszközökből” származó támogatásokra vonatkozik, a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás összege egyenlő a BvS által a vételár csökkentés miatt elszenvedett veszteséggel.

130 A Bizottság nem vitatja, hogy a felperest fel kellett volna számolni, ha a BvS az asset-deal 1-ben megállapított vételár megfizetését követeli. Azonban abból indul ki, hogy az asset-deal 2 végrehajtására mégis sor került volna ebben az esetben, ami a felperes álláspontja szerint valószínűtlen. Ezért a feltételezett támogatás összegének megállapításakor a Bizottság nem vette figyelembe azokat a további veszteségeket, amelyek a BvS-t a második szerződés teljesítésének elmaradása esetén érték volna. Másrészt a megtámadott határozat szerinti számítás alapján a BvS bevételkiesése a felperes felszámolása esetén nem 4 millió DEM lett volna, hanem csak a csődhitelzőknek járó összeggel lett volna egyenértékű. Mivel a Bizottság a tárgybeli támogatás összegét olyan összegben határozta meg, amely a saját megállapításainak is ellentmond, a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni.

131 A Bizottság – a beavatkozó támogatásával – elutasítja a felperes érvelését.

132 Az Elsőfokú Bíróság emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a valamely jogellenesen nyújtott támogatás visszakövetelése során a Bizottság által követett cél az, hogy a kedvezményezett elveszítse a versenytársaival szemben a piacon megszerzett előnyöket, és visszaállítsák a támogatás nyújtása előtti állapotot (lásd e tekintetben a Bíróság C-142/87. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 1990. március 21-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-959. o.] 66. pontját és a C-348/93. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1995. április 4-én hozott ítéletének [EBHT 1995., I-673. o.] 27. pontját). Ez a cél mindazonáltal nem függhet a nyújtott támogatás formájától (a Bíróság C-183/91. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 1993. június 10-én hozott ítéletének [EBHT 1993., I-3131. o.] 16. pontja).

133 Azt is megállapították (lásd különösen a Bíróság 310/85. sz., Deufil kontra Bizottság ügyben 1987. február 24-én hozott ítéletét [EBHT 1987., 901. o.]), hogy a jogellenes támogatás visszakövetelés útján történő megszüntetése logikusan következik a támogatás jogellenességének megállapításából. A jogellenesen nyújtott állami támogatásnak a korábbi állapot helyreállítása érdekében történő visszakövetelése tehát elvileg a Szerződés állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek célkitűzéseire képest nem tekinthető aránytalan intézkedésnek (lásd a Bíróság 1990. március 21-i, Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének [hivatkozás fent] 66. pontját).

134 A megtámadott határozat 2. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az 1. cikkben megnevezett, jogellenesen rendelkezésre bocsátott támogatás kedvezményezett általi visszatérítése érdekében a Németország[i Szövetségi Köztársaság] köteles minden szükséges intézkedést megtenni.”

135 Amikor, mint a jelen esetben, az adásvételi szerződésben megállapított vételár csökkentése formájában nyújtott jogellenes támogatásról van szó, nem állítható, mint azt a felperes teszi, hogy a visszakövetelendő támogatás összegének kevesebbnek kell lennie e csökkentés összegénél.

136 Az asset-deal 1 rendelkezései szerint a BvS 5,8 millió DEM-ért adta el az első három gyártósort. A vételárcsökkentés által a felperes 4 millió DEM összegű előnyhöz jutott, amelyet a versenytársak nem kaptak meg.

- 137 E tekintetben a felperes ezért nem állíthatja sikerrel, hogy egy magánhitelező szemszögéből a támogatási elem kevesebb, mint a vételárcsökkentés összege, és hogy az asset-deal 1 keretén belül megállapított teljes vételár megfizetése a Németországi Szövetségi Köztársaság számára további veszteséget jelentett volna, hiszen az ilyen hitelező – mint az már korábban kifejtésre került – rendes piaci körülmények között nem járult volna hozzá a vételárcsökkentéshez (lásd a fenti 122. pontot).
- 138 A felperes azon az állásponton van, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság veszteségei semmi esetre sem tesznek ki 4 millió DEM-t, hanem csak a vételárcsökkentés BvS általi esetleges megtagadása miatt sorra kerülő felszámolási eljárás keretében a csődhitelezők számára ezen összeg után megállapított felszámolási hányaddal egyenlők.
- 139 Mivel azonban a jogellenesen nyújtott támogatás visszakövetelésének célja az, hogy visszaállítsa a támogatás nyújtása előtt fennálló helyzetet, a Bizottságnak joga volt elrendelni a nevezett támogatás visszatérítését. A vételárcsökkentés visszatérítésének megkövetelésével, amely a felperes felszámolásához vezethet, a felperes ugyanolyan helyzetben – azaz szerinte felszámolás alatt – lesz, mint amilyenben akkor lett volna, ha a vételárcsökkentést nem hagyják jóvá. E tekintetben a Németországi Szövetségi Köztársaság feladata az, hogy amennyiben ténylegesen sor kerül a felperes felszámolására, a nemzeti jogszabályok által az ilyen esetre előírt módon biztosítsa a kérdéses támogatás tényleges visszakövetelését; a felszámolás nem akadályozza a megtámadott határozat tényleges végrehajtását (lásd e tekintetben a Bíróság 52/84. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1986. január 15-én hozott ítéletének [EBHT 1986., 89. o.] 16. és 17. pontját).
- 140 Ebből következően ezt a kifogást és az első jogalapot – mint megalapozatlanokat – teljes egészében el kell utasítani.

A második, az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának megsértésére és a nem kielégítő indokolásra alapított jogalap

A felek érvei

- 141 A felperes elsősorban arra hivatkozik, hogy a támogatás EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja szerinti arányosságának vizsgálatakor a Bizottságnak figyelembe kell vennie a piac szerkezetét (az Elsőfokú Bíróság T-123/97. sz., Salomon kontra Bizottság ügyben 1999. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-2925. o.] 79. pontja és a T-35/99. sz., Keller és Keller Meccanica kontra Bizottság ügyben 2002. január 30-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-261. o.] 88. pontja). E tekintetben a felperes a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatásokra támaszkodik. Ezekben az iránymutatásokban példaként említik azt az esetet, amikor valamely vállalkozás eltűnése monopol- vagy oligopolhelyzetet teremthet. A felperes szerint a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy a támogatás nyújtása nem sért-e más közösségi előírásokat, mint például az EK 82. cikket és a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 1989. december 21-i 4064/89/EGK tanácsi rendelet (HL L 257., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet 31. o.) 2. cikkét (a Bíróság C-156/98. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 2000., I-6857. o.] 78. pontja és a C-204/97. sz., Portugália kontra Bizottság ügyben 2001. május 3-án hozott ítéletének [EBHT 2001., I-3175. o.] 41. és azt követő pontjai, valamint az Elsőfokú Bíróság T-156/98. sz., RJB Mining kontra Bizottság ügyben 2001. január 31-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-337. o.] 112. és azt követő pontjai).
- 142 A jelen ügyben a Bizottság azzal követett el nyilvánvaló értékelési hibát, hogy a támogatás EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja szerinti arányosságának értékelésekor a megfontolások során nem vette figyelembe azt, hogy a Schott Glas konzern az üvegyártás bizonyos területein erőfölénybe kerülne, vagy erősítené erőfölényét, ha a felperes eltűnne a piacról.
- 143 A felperes előadja, hogy Bizottság különösen figyelmen kívül hagyta a piacszerkezetre vonatkozó magyarázatait, és nem vizsgálta, hogy a felperes eltűnése szűk

oligopolhelyzetet eredményezne-e, mint azt a német kormány 2000. novemberi közleményében kifejtette. E tekintetben az e közleményben található, a piaci részesedésekre vonatkozó bizonyos adatokra hivatkozik, és előadja, hogy a beavatkozó – noha ő az ágazat legfontosabb vállalkozása – megalapozatlanul támadja őket. A beavatkozó nem vitatta, hogy az átlátszó üvegnek van nyersanyagpiaca, amelyen kvázi monopolhelyzetet szerezne, ha a felperes eltűnne a piacról.

- 144 Végül: a megtámadott határozat indokolása nem kielégítő, amennyiben nem állapítható meg, hogy a Bizottság a vételárcsökkentésnek az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja alapján történő megítélésakor figyelembe vette-e a piacszerkezet azon változását, amely a teljes vételárhoz való ragaszkodás esetén a felperes eltűnését követően állna be.
- 145 Másodsorban a felperes azt kifogásolja, hogy az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja alapján történő értékelése során a Bizottság hibás tényeket vett alapul, nevezetesen azt a szerkezetátalakítási tervet, amelyet 1998. december 1-jén küldtek meg számára. Ez a terv nem egyezett a felperesnek a megtámadott határozat kibocsátása napján, 2001. június 12-én – a jelen ügyre irányadó időpontban – fennálló szerkezetátalakítási terveivel (az Elsőfokú Bíróság T-6/99. sz., ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi kontra Bizottság ügyben 2001. június 5-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-1523. o.] 93. pontja). E tekintetben a Bizottság biztosította a német hatóságokat arról, hogy értesíti őket, mielőtt elfogadná a megtámadott határozatot, és ily módon lehetőségük lesz új szerkezetátalakítási terv benyújtására, mint azt a 2001. február 27-i közleményben is javasolták. Ilyen körülmények között a Bizottság nem alapozhatta volna a megtámadott határozatot az 1998-as szerkezetátalakítási tervre.
- 146 Végül a megtámadott határozat annyiban tartalmaz nem kielégítő indokolást, amennyiben nem említi a Tübingia tartomány megbízásából készített és a Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. február 17-i, Bizottsághoz intézett közleményéhez csatolt Arnold-jelentést. A közigazgatási eljárás iratai között ez az

egyetlen, amely rendszerezett elemzést tartalmaz a felperes gazdasági helyzetéről. A jelentés bemutatja, hogy a felperes 2000-ben elkezdett erőre kapni. A Bizottság azonban a megtámadott határozatban (96. és 97. pont) ezzel szöges ellentétben arra a következtetésre jutott, hogy a szerkezetátalakítási terv nem tudná visszaállítani a felperes életképességét. A Bizottság fenti értékelését azonban a 2001. december 10-i Pfizenmayer szakértői vélemény időközben kétségbe vonta.

147 A Bizottság – a beavatkozó támogatásával – elutasítja a felperes érvelését.

Az Elsőfokú Bíróság értékelése

148 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik az EK 87. cikk (3) bekezdése terén (a C-142/87. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 56. pontja és a Bíróság C-39/94. sz., SFEI és társai ügyben 1996. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 1996., I-3547. o.] 36. pontja). A közösségi bíró felülvizsgálatának tehát arra kell korlátozódnia, hogy betartották-e az eljárásra és az indokolásra vonatkozó szabályokat, és hogy a tényeket helyesen állapították-e meg, valamint hogy fennáll-e a nyilvánvaló értékelési hiba vagy a hatáskörrel való visszaélés (az Elsőfokú Bíróság T-266/94. sz., Skibsværftsforeningen és társai kontra Bizottság ügyben 1996. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-1399. o.] 170. pontja). A közösségi bíró a Bizottság gazdasági értékelését nem helyettesítheti a saját értékelésével (az Elsőfokú Bíróság T-380/94. sz., AIUFFASS és AKT kontra Bizottság ügyben 1996. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-2169. o.] 56. pontja és a HAMSA-ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 48. pontja).

149 Mindenesetre egyrészt a Bizottságot annyiban kötik az általa az állami támogatások ellenőrzése tárgyában elfogadott iránymutatások, illetve közlemények, amennyiben azok nem térnek el a Szerződés előírásaitól, és amennyiben a tagállamok elfogadják őket (a Deufil kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 22. pontja, a

Bíróság C-313/90. sz., CIRFS és társai kontra Bizottság ügyben 1993. március 24-én hozott ítéletének [EBHT 1993., I-1125. o.] 36. pontja, a C-311/94. sz., IJssel-Vliet-ügyben 1996. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 1996., I-5023. o.] 43. pontja és a C-351/98. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2002. szeptember 26-án hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8031. o.] 53. pontja). Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy az EK 253. cikk szerint a Bizottság köteles indokolni határozatait, így azokat is, amelyek alapján az EK 87. cikk (3) bekezdés c) pontja szerint megtagadja valamely támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségének kimondását.

- 150 Elsősorban a felperes azon érvét kell megvizsgálni, amellyel azt rója fel a Bizottságnak, hogy a megtámadott határozatot nem a 2001. április 19-i, hanem az 1998-as szerkezetátalakítási tervre alapozta, és hogy figyelmen kívül hagyta a 2000. november 24-i Arnold-jelentést.
- 151 Ami azt a szerkezetátalakítási tervet illeti, amelyre a Bizottság a határozatát alapította, a szerkezetátalakítási támogatást – a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás 3.2.2. pontja szerint – megvalósítható szerkezetátalakítási és helyreállítási programmal kell összekapcsolni, amelyet kellő részletességgel be kell nyújtani a Bizottságnak, és ésszerű időn belül helyre kell állítani a vállalkozás versenyképességét.
- 152 A jelen ügyben először az asset-deal 1 keretén belül megállapított vételárat a BvS 4 millió DEM-val csökkentette, mielőtt a felperes 1998. december 1-je előtt értesítette volna a Bizottságot. Az bizonyos, hogy a német hatóságok a vételárcsökkentésről szóló tájékoztatás keretein belül átadták az 1998-tól 2000-ig terjedő évekre vonatkozó 1998-as szerkezetátalakítási tervet. Az is bizonyos, hogy a közigazgatási eljárás során a 2001. április 19-i szerkezetátalakítási tervet nem bocsátották a Bizottság rendelkezésére.
- 153 Az Elsőfokú Bíróság egyik kérdésére a felperes e tekintetben kifejtette, hogy kezdetben azért nem küldték meg a Bizottságnak az utóbbi tervet, hogy elkerüljék a különböző alternatív tervek egyidejű benyújtását.

- 154 Másodsorban a Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. február 27-i közleményéből az derül ki, hogy az 1998-as szerkezetátalakítási terv módosítására egyrészt az abban előírt magánbefektető hozzájárulásának elmaradása miatt, másrészt az 1999-es év első félévének különösen gyenge gazdasági helyzete miatt volt szükség, amelyek hozzájárultak a felperes gazdasági helyzetének romlásához. Annak szükségessége, hogy 2001-ben új szerkezetátalakítási tervet fogadjanak el, az 1998-ban elkészített szerkezetátalakítási terv kudarcát jelenti annyiban, hogy nem tette lehetővé a felperes életképességének ésszerű időn belüli helyreállítását.
- 155 Harmadsorban semmilyen, az iratokban lévő adat nem bizonyítja, hogy a Bizottság – mint azt a felperes állítja – ténylegesen köteles lett volna értesíteni a német hatóságokat a megtámadott határozat küszöbön álló elfogadásáról.
- 156 E tekintetben már korábban kimondták, hogy a Bizottságot terhelő azon kötelezettség, hogy az érintett tagállamot értesítse valamely negatív tartalmú határozat küszöbön álló elfogadásáról, olyan eljárási késedelmekhez vezetne, amelyek meggátolnák a Bizottságot a folyamatban lévő közigazgatási eljárás befejezésében (az Elsőfokú Bíróság T-129/95., T-2/96. és T-97/96. sz., Neue Maxhütte Stahlwerke und Lech-Stahlwerke kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-17. o.] 231. pontja).
- 157 Ezt meghaladóan a német hatóságok 2001. február 27-i közleménye értelmében: „Amennyiben a Bizottság szükségesnek tartja, a szövetségi kormányzat rövid időn belül tájékoztatja a Bizottságot a szerkezetátalakítási terv módosításáról szóló határozat végeredményéről.” A felperes ezért nem állíthatja joggal, hogy a német kormány ebben a közleményben új szerkezetátalakítási terv rendelkezésre bocsátását javasolta, ebben az időpontban ugyanis nem állt rendelkezésre ilyen terv.

- 158 Ezenfelül a német hatóságok a nevezett közleményben, bár megemlítették az 1998-as szerkezetátalakítási terv szükségességét, a következőket fejtették ki:

„A szövetségi kormány azonban abból indul ki, hogy a Bizottság – tekintettel a BvS piacra jellemző magatartására – be tudja fejezni az eljárást, a szerkezetátalakítási terv változásainak részleteiben még elfogadásra váró vizsgálata nélkül”.

- 159 Negyedsorban – amint arra a Bizottság rámutat – a felperes nem tartotta szükségesnek, hogy e tervet 2001. április 19. (a terv elkészítésének napja) és 2001. június 12. között (a megtámadott határozat elfogadásának napja) megküldje a Bizottság számára.
- 160 Mindezeket követően a felperes nem állíthatja alappal, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság kifejezetten kérte a Bizottság hozzájárulását a naprakészé tett szerkezetátalakítási terv benyújtásához. Ezért nem lehet abból kiindulni, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett, amikor a megtámadott határozatot az 1998. decemberi szerkezetátalakítási tervre alapozta.
- 161 Ami pedig a 2000. november 24-i Arnold-jelentést illeti, ennek bevezetése szerint a jelentést Tübingia tartomány rendelte meg, a további támogatások nyújtásával járó kockázat vizsgálata céljából.

162 A jelentésben az alábbi következtetésre jutottak:

„A társaság 1997–2002 közötti eredményei azt mutatják, hogy a társaság pozitívan fejlődik.

Egyrészt a forgalomnövekedésnek, másrészt a költségcsökkentésnek köszönhetően az eredmények – az 1999-es év kivételével – 1997 óta folyamatosan javultak. 2000-ben, kivételes bevételt figyelembe véve, lehetséges lesz kiegyensúlyozott eredményt elérni. 2002-ben a nyereségességi küszöböt 40 millió DEM tervezett forgalom esetén érik el.

Ez feltételezi, hogy semmilyen különleges tényező nem befolyásolja a fejlődést.

Mindazonáltal az így felvázolt fejlődés feltételezi a szükséges befektetések végrehajtását, amelyeknek tervezett értéke 11 5000 000 DEM. 2000-ben csak 1 000 000 DEM értékű befektetést tudtak eszközölni.

A társaság likviditási helyzete nagyon aggasztó. A kicserélésre és javításra vonatkozó befektetésre szánt eszközökön túl, amelyek értéke 11 500 000 DEM, 20 538 000 DEM összegű korábbi kölcsönt kell visszafizetni.

Számításaink szerint a társaságnak 2001-ben 7 842 000 DEM összegű likviditási hiánya, míg 2002-ben 2 215 000 DEM likviditási hiánya lesz.

Becsléseink szerint a társaság nem lesz abban a helyzetben, hogy saját forrásaiból finanszírozza magát. Ha az Európai Unió értesítési eljárásának negatív végeredménye lesz, 6 000 000 DEM-nyi új pénzügyi forrás bevonására lesz szükség.

A társaság, helyzetéből adódóan, nem képes ennek teljesítésére.

Véleményünk szerint a gyártóhelyek biztosítása céljából további szubvenciók és támogatások szükségesek, vagy a fennálló hiteleket kell elengedni.”

163 Tekintettel a fentiekre, az Arnold-jelentésből nem következik, hogy a felperes hosszú távú jövedelmezőségi kilátásokkal rendelkezett volna.

164 Ezt meghaladóan a Thüringia tartomány felé benyújtott támogatási kérelmében, amelynek rendelkezésre bocsátását az Elsőfokú Bíróság kérte, a felperes azt állította, hogy az Arnold-jelentésben említett befektetések „a vállalkozás jelenlegi helyzetében ellentétesek voltak a támogatásokra vonatkozó jogszabályokkal”, és ezért e tekintetben saját véleménye szerint a jelentés következtetéseitől el kell térni.

165 Így a felperes keresetlevelében kifejtett előadásaival ellentétben nem lehet abból kiindulni, hogy az 1998-as szerkezetátalakítási terv módosítása az Arnold-jelentésen alapult, mivel véleménye szerint el kellett térni e jelentés következtetéseitől.

- 166 Ebben az összefüggésben – és különös tekintettel az Arnold-jelentés következtéseire, valamint azok felperes általi megítélésére – a Bizottság jogosan feltételezhette, hogy a megtámadott határozatban nem kell kitérnie rájuk. Ezért a felperes arra vonatkozó érvét, hogy a megtámadott határozat e tekintetben nem tartalmaz kielégítő indokolást, el kell utasítani.
- 167 Amennyiben a felperes a 2001. december 10-i, Pfizenmayer készítette szakértői véleményre hivatkozik, fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a támogatásokról szóló határozatok jogszerűségét e határozat meghozatalának időpontjában a Bizottság rendelkezésére álló információ alapján kell megítélni (a 1986. július 10-i, Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 16. pontja). Elegendő rámutatni arra, hogy a Bizottság nem rendelkezett a közigazgatási eljárásban a Pfizenmayer készítette szakértői véleményvel, amelyet a felperes a jelen kereset elutasítása esetén fennálló gazdasági túlélési képességeinek megítélése céljából csak az ideiglenes intézkedés iránti eljárásban nyújtott be, mivel az csak a megtámadott határozat elfogadása után készült el.
- 168 Ebből következően a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság az EK 87. cikk (3) bekezdése szerinti értékelését helytelen adatokra alapozta, vagy hogy a megtámadott határozat e tekintetben nem tartalmaz kielégítő indokolást.
- 169 Másodsorban a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatás szerinti kiindulópontok alapján azt kell vizsgálni, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett-e, amikor az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja alapján megtagadta a vételárcsökkentés közös piaccal való összeegyeztethetőségének kimondását anélkül, hogy figyelembe vette volna azt a tényt, hogy a felperes piacról való eltűnése oligopolhelyzetet eredményezhet a piacon.
- 170 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a nevezett iránymutatás bevezetőjében található 1.2. pont (lásd a fenti 3. pontot) példálózóan felsorol néhány tényállást,

amikor a nehéz helyzetben lévő vállalkozás megmentésére vagy szerkezetátalakítására irányuló támogatás igazolt lehet, eltérően az iránymutatás 1.1. pontjában foglalt elvtől, amely szerint nem javasolt a tagállamoknak olyan vállalkozások számára támogatást nyújtani, amelyek az új piaci helyzetben eltűnnének a piacról, vagy átalakulnának. Mindazonáltal nem lehet abból kiindulni, hogy ezen körülmények egyike önmagában elegendő a mentesítés megállapításához. A nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentésére és a szerkezetátalakításuk elősegítésére irányuló állami támogatás nyújtását a fenti körülmények valamelyike csak akkor igazolhatja, ha teljesülnek az iránymutatásban megállapított, a megmentésre és szerkezetátalakításra nyújtott támogatások engedélyezésének általános feltételei.

- 171 A felperes azonban nem bizonyította, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor azt az álláspontot képviselte, hogy az iránymutatás követelményeinek ellenére az 1998-as szerkezetátalakítási terv a felperes számára nem tenné lehetővé jövedelmezőségének és életképességének helyreállítását (lásd a fenti 154. pontot).
- 172 Ezt meghaladóan a felperes előadásaival ellentétben sem az EK-Szerződés rendelkezéseiből, sem pedig az említett iránymutatásból nem következik, hogy a jogellenes megmentésre és szerkezetátalakítás-elősegítésre irányuló állami támogatásokat engedélyezni kellene, ha a támogatott vállalkozás eltűnése a piacról monopol- vagy szűk oligopolhelyzetet eredményezne egy adott piacon.
- 173 A felperes által érvelése alátámasztására idézett ítélkezési gyakorlat sem tud az előző pontban kifejtett végkövetkeztetésen változtatni. A Salomon kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben (az ítélet 79. pontja; hivatkozás fent) az Elsőfokú Bíróság csak annak megállapítására szorítkozott, hogy az ebben az ügyben megtámadott határozatban a Bizottság nem állította, hogy a támogatás csupán azért összeegyeztethető a közös piaccal, mert az érintett piac oligopolstruktúrát mutat; a Bizottság a kérdéses piaci szerkezetre csak azon érvelése alátámasztásaként utalt, hogy a támogatás valószínűleg nem okoz elfogadhatatlan, az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja szerinti közös érdekekkel ellentétes versenytorzulásokat. A Keller és Keller Meccanica kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 88. pontjában az Elsőfokú Bíróság csupán annak megállapítására szorítkozott, hogy az érintett piac, amelyen a felperes tevékenykedett, nem volt oligopolisztikus szerkezetű.

- 174 Egyebekben, ami e tekintetben a felperes által kifogásolt nem kielégítő indokolást illeti, meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban azt az álláspontot képviselte, hogy az asset-deal 1 keretében megállapított vételár csökkentése nem tartozik az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja szerinti kivételek közé. Ezt meghaladóan, a közigazgatási eljárás során a felperes a kérdéses intézkedésnek az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja szerinti mentesítése iránti másodlagos kérelmét nem az adott piacról való lehetséges eltűnésének a piaci struktúrára gyakorolt hatására alapozott érvelésre alapította.
- 175 Ennek megfelelően – az indokolás fenti 59. és 60. pontban kifejtett követelményeire figyelemmel – meg kell állapítani, hogy a Bizottság a jelen ügy körülményei között nem volt köteles közelebbről vizsgálni az oligopolhelyzet érintett piacon való létrejöttének veszélyét, így a megtámadott határozat e tekintetben nem kielégítő indokolására alapított kifogást el kell utasítani.
- 176 Az előbbiekre tekintettel a jelen jogalapot el kell utasítani.

A harmadik, a védelemhez való jog megsértésére és a gondos ügyintézés elvének megsértésére alapított jogalapról

A felek érvei

- 177 A felperes előadja, hogy a támogatások kedvezményezettjei valamely állami támogatás vizsgálatára irányuló hivatalos eljárásban az általános eljárásjogi elvek szerint szélesebb jogokat élveznek, mint az EK 88. cikk (2) bekezdésében az érintett felek számára biztosított, az eljárás megnyitása utáni észrevételek megtételére vonatkozó jog. A többletjogok elismerése összhangban van a Bizottság által hivatkozott ítélkezési gyakorlattal, amely szerint a kedvezményezett csupán a fenti rendelkezés értelmében vett „érintett fél”.

- 178 A támogatás kedvezményezettjének helyzete abban különbözik az érdekelt harmadik felektől, hogy – noha az eljárásnak nem közvetlen résztvevője – a támogatás visszafizetését elrendelő végleges határozat fenyegetheti létét. Ez a tény igazolja további jogok biztosítását.
- 179 Pontosabban: a tisztességes eljáráshoz való jog (az Elsőfokú Bíróság T-112/98. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2001. február 20-án hozott ítéletének [EBHT 2001., II-729. o.] 77. pontja) és a védelemhez való jog alapján a Bizottság köteles a támogatás kedvezményezettje számára biztosítani azt a jogot, hogy hatékonyan kifejtse álláspontját az ügy olyan, a hivatalos vizsgálati eljárás során felmerült ténybeli és jogi körülményei tekintében, amelyekre határozatát a Bizottság alapítaná. Ez a garancia következik abból az ítélkezési gyakorlatból, mely megállapítja, hogy mindazon személyek védelemhez való jogát óvni kell, akiket az egyes intézkedések hátrányosan érinthetnek (az Elsőfokú Bíróság T-186/97., T-187/97., T-190/97 – 192/97., T-210/97., T-211/97., T-216/97 – T-218/97., T-279/97., T-280/97., T-293/97. és T-147/99. sz., Kaufring és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. május 10-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-1337. o.] 153. pontja). A meghallgatáshoz való jogból és a gondos ügyintézés elvére irányuló jogból következik az iratbetekintésre vonatkozó jog (az Elsőfokú Bíróság T-42/96. sz., Eyckeler & Malt kontra Bizottság ügyben 1998. február 19-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-401. o.] 75. és azt követő pontjai). A támogatás kedvezményezettjét megillető jogoknak az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti észrevételek benyújtására irányuló jogra való korlátozása végül sérti az EK 81. és az EK 82. cikk végrehajtására irányuló eljárásban, valamint az összefonódások ellenőrzése során elfogadott, az érintett vállalkozás meghallgatására irányadó szabályokat.
- 180 Ezenfelül a gondos ügyintézés elvének figyelembevétele megköveteli a gondos és pártatlan vizsgálatot (a Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 62. pontja, valamint az Elsőfokú Bíróság T-54/99. sz., max. mobil kontra Bizottság ügyben 2002. január 30-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-313. o.] 48. pontja). A Bizottság ezért saját kezdeményezésére köteles minden szükséges nézőpontot megvizsgálni, és különösen köteles a támogatás kedvezményezettjétől információt kérni, hogy a határozat elfogadásának időpontjában lényeges összes tény teljes ismeretében határozzon (az ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 93., 126., 128. és 130. pontja).

- 181 Tekintettel a Bizottság által az állami támogatások ellenőrzése és különösen az EK 87. cikk (3) bekezdésének alkalmazása során élvezett széles mérlegelési jogkörre, a lehető legfontosabb az, hogy a meghallgatáshoz való jogot biztosítsák (a Bíróság C-269/90. sz., Technische Universität München ügyben 1991. november 21-én hozott ítéletének [EBHT 1991., I-5469. o.] 13. és azt követő pontjai, az Elsőfokú Bíróság T-61/89. sz., Dansk Pelsdyravlereforening kontra Bizottság ügyben 1992. július 2-án hozott ítéletének [EBHT 1992., II-1931. o.] 129. pontja, valamint a Kaufring és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 152. pontja). Ha ezt a jogot a közigazgatási eljárásban az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti válaszadásra korlátoznák, a támogatás kedvezményezettje – noha az Elsőfokú Bíróság előtt teljes körűen állást foglalhat – csak részleges jogi védelmet élvezhetne.
- 182 A jelen ügyben a Bizottság három tekintetben sértette meg a felperes eljárási jogait. Először is nem adott helyt a felperes 2000. augusztus 28-i, az EK 88. cikk (2) bekezdése szerint megtett észrevételében megfogalmazott, a bizottsági iratok nem bizalmas részébe betekintést kérő és tekintetükben állásfoglalás előterjesztésének megengedése iránti kérelmének.
- 183 Másodszor a Bizottság elutasította a német kormánynak a 2001. február 27-i állásfoglalásában szereplő, a felperes legújabb szerkezetátalakítási tervének benyújtására irányuló ajánlatát, amellyel az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontja alapján meg tudná vizsgálni a kérdéses intézkedést abban az esetben, ha a Bizottság a német kormány álláspontja ellenére az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősítené ezt az intézkedést. A Bizottság különösen nem tartotta be azon ígéretét, hogy a német kormányt a határozat elfogadása előtt értesíti, ami lehetővé tette volna, hogy a német kormány azonnal benyújtsa neki az új szerkezetátalakítási tervet.
- 184 Ezt meghaladóan a felperes védelemhez való jogának tiszteletben tartására irányuló kötelezettség még fontosabb lett volna, mivel a Bizottság el akarta utasítani az

érintett tagállam arra vonatkozó feltételezését, hogy nem áll fenn állami támogatás, (a Kaufring és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 152. pontjának vége). A beavatkozó álláspontjával ellentétben ezen tagállam álláspontja különösen nem előzi meg a támogatás kedvezményezettjének álláspontját, és ezért a kedvezményezett meghallgatása nem lett volna felesleges.

- 185 Ilyen körülmények között a felperes először azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg komolyan az asset-deal 1 módosítására való jogra vonatkozó érvelését. Másrészt a Bizottság köteles lett volna megosztani a felperessel azon álláspontját, hogy a vételár csökkenést állami támogatásnak minősíti. Ezenkívül az alapos és pártatlan vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettsége alapján köteles lett volna közvetlenül felszólítani a felperest, hogy nyújtsa be neki az új szerkezetátalakítási tervet, illetve, amennyiben ez még nem áll rendelkezésre, annak alapelemeit és elkészülésének tervezett időpontját.
- 186 A Németországi Szövetségi Köztársaság ugyanis a 2002. február 27-i közleményében lényegében azt állította, hogy a Bizottságnak benyújtott 2000. november 24-i Arnold-jelentés szolgál a szerkezetátalakítási tervek módosításának alapjául. A módosítás a magánbefektető hiánya és az 1998/99-es gazdasági visszaeséshez kapcsolható likviditási hiány miatt vált szükségessé. Az Arnold-jelentés szerint azonban a felperesnek már 2002-ben nyereségessé kellett volna válnia. A felperes álláspontja szerint a Bizottság – amely így értesült arról, hogy a felperes pénzügyi helyzete az 1998-as helyzethez képest 2001 elején javult – nem támaszkodhatott volna az 1998-as szerkezetátalakítási tervre, amint azt a megtámadott határozatban tette (34. és 108. pont).
- 187 Harmadszor: a Bizottság a közigazgatási eljárás befejezését megelőzően elmulasztotta megküldeni a német kormány vagy a felperes részére a Schott Glas Groupnak a 2000. szeptember 28-i észrevételeit, majd 2001. január 23-i kiegészítő észrevételeit követően feltett kérdéseket, ami lehetővé tette volna számukra álláspontjuk kifejtését. A Bizottság azáltal, hogy egyoldalúan a felperes fő versenytársától szerzett be információkat – mégpedig általa fontosnak tartott pontok tekintetében, amelyet már maga a kérdésfeltevés is bizonyít (lásd a főtanácsnokként eljáró Vesterdorf bírónak a T-1/89. sz., Rhône-Poulenc kontra Bizottság ügyben ismertetett

indítványát [az Elsőfokú Bíróság 1991. október 24-i ítélete, EBHT 1991., II-867. o. és II-869. o.] —, megszegte a minden résztvevővel szemben fennálló pártatlanság követelményét, valamint a minden résztvevővel szembeni egyenlő bánásmód elvét, a gondos ügyintézés elvét, valamint a felperes tisztességes eljáráshoz való jogát. Ezt meghaladóan nagymértékben csökkentette a felperes meghallgatáshoz való jogának gyakorlati hatékonyságát is (a Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2002. április 4-én hozott végzés 85. pontja).

188 Egyebekben ezzel az eljárással a Bizottság a német kormány védelemhez való jogát is megsértette. A beavatkozó álláspontjával szemben a felperes ezt saját jogai megsértésének bizonyítékeként érvényesítheti. Az érintett tagállam e tekintetben a támogatás kedvezményezettjének „meghatalmazott képviselője”, amennyiben a Bizottság a kedvezményezettet csupán információforrásnak tekintette. A kedvezményezett azonban nem kényszerítheti a tagállamot keresetindításra.

189 Ezek a jogsértések megalapozzák a megtámadott határozat megsemmisítését, mert nélküle a hivatalos vizsgálati eljárás más eredményre vezetett volna (a Bíróság C-288/96. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. október 5-én hozott ítéletének [EBHT 2000., I-8237. o.] 101. pontja). Különösen a német kormány és a felperes a Schott által benyújtott kiegészítő észrevételek tekintetében tett észrevételei lehettek volna hatással a megtámadott határozat érdemére. A határozatban (35. és 36. pont) a Bizottság a piacot többek között a fent említett kiegészítő észrevételek alapján vizsgálta, és elutasította a német kormány 2000. november 20-i közleményében előadott érvét, amely szerint a felperes eltűnése oligopolhelyezethez vezetne. Ezt meghaladóan ugyanezen kiegészítő észrevételek alapján, amelyek többek között a túltermelésre és a felperes feltételezett agresszív árpolitikájára vonatkoznak, arra az eredményre jutott, hogy a szóban forgó intézkedés nem felel meg az arányosság követelményének (a megtámadott határozat 102. és 103. pontja).

190 A Bizottság és a beavatkozó elutasítják a felperes érveléseit.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

191 Meg kell állapítani, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az állami támogatások ellenőrzésére irányuló eljárás általános jellege alapján olyan eljárás, amelyet a támogatás nyújtásáért közösségi kötelezettségei értelmében felelős tagállam ellen indítanak (a Belgium kontra Bizottság ügyben 1986. július 10-én hozott ítélet [hivatkozás fent] 29. pontja, valamint a Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 81. pontja).

192 Az állami támogatások felülvizsgáltára irányuló eljárásban ezért a támogatás nyújtásáért felelős tagállamtól eltérő harmadik személyek maguk nem tarthatnak igényt a Bizottsággal történő olyan kontradiktórius vitakifejtésre, mint amilyen az érintett államot illeti meg (a Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 59. pontja és a Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 82. pontja). E személyek alapvetően az információforrás szerepét töltik be a Bizottság számára (a Skibsverftsforeningen és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 256. pontja [hivatkozás fent], valamint az Elsőfokú Bíróság T-371/94. és T-394/94. sz., British Airways és társai kontra Bizottság ügyben 1998. június 25-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-2405. o.] 59. pontja).

193 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az eljárás résztvevői között az állami támogatások ellenőrzésére irányuló eljárásra vonatkozó egyetlen rendelkezés sem biztosít különleges szerepet a támogatás kedvezményezettjének. Ezt meghaladóan az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó eljárás nem a támogatás kedvezményezettje „ellen” indított eljárás, amelynek következtében az olyan széles körű jogokat érvényesíthetne, mint a védelemhez való jog (a Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 83. pontja).

- 194 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy a felperes által előadott általános elvek – mint a tisztességes eljáráshoz való jog, a meghallgatáshoz való jog, csakúgy mint a gondos ügyintézés elve és a hátrányos megkülönböztetés tilalma – nem teszik lehetővé a közösségi bíró számára azon eljárási jogok kiterjesztését, amelyek az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó eljárásban a Szerződés és a másodlagos jog szerint megilletik a résztvevőket. Hasonlóan helytelen az EK 81. és az EK 82. cikkekre, valamint a vállalkozások összefonódására vonatkozó ítélkezési gyakorlatra való hivatkozás is, mivel ezekben az esetekben – e tekintetben különleges eljárási jogokkal rendelkező – vállalkozások elleni és nem pedig tagállam elleni eljárásról van szó.
- 195 A fenti megfontolásokra tekintettel el kell utasítani a felperes arra vonatkozó állítását, hogy a támogatás kedvezményezettjének helyzete különbözik az érdekelt harmadik felek helyzetétől.
- 196 A jelen ügyben nem vitatott, hogy a felperest felkérték, hogy az EK 88. cikk (2) bekezdése és a 659/1999 rendelet 6. cikkének (1) bekezdése értelmében nyújtsa be észrevételeit, és ezt a lehetőséget ki is használta, mikor 2000. augusztus 28-án benyújtotta észrevételeit a Bizottsághoz. Ezt meghaladóan, amint az a 659/1999 rendelet nyolcadik preambulumbekzdéséből következik, az érdekelt felek jogait a Szerződés 88. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárás során lehet a legjobban biztosítani.
- 197 Ezért – mivel az érintett tagállamon kívüli más érintett felek nem jogosultak a Bizottság előtti kontradiktórius eljárás lefolytatására – nem lehet abból kiindulni, hogy a felperesnek hozzáférést kellett volna biztosítani a közigazgatási eljárás nem bizalmas irataihoz, vagy hogy a Bizottságnak meg kellett volna küldenie számára a Schott Glas észrevételeit vagy a Bizottság kérdéseire adott válaszait.

- 198 Ezt meghaladóan e tekintetben korábban úgy rendelkeztek, hogy sem az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezésekből, sem az ítélkezési gyakorlatból nem következik az, hogy a kérdéses intézkedés jogi megítélése céljából a Bizottság köteles lenne meghallgatni az állami források kedvezményezettjeit, vagy hogy az érintett tagállamot – a támogatás kedvezményezettjéről nem is beszélve – a határozat elfogadása előtt értesítenie kellene álláspontjáról, ha az érdekelt feleket és az érintett tagállamot felhívták észrevételeik megtételére (lásd e tekintetben a Neue Maxhütte Stahlwerke és Lech-Stahlwerke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 230. és 231. pontját).
- 199 Ami a felperesnek a közigazgatási eljárás során előadott érvelését illeti, amely szerint a Tüvingia tartomány támogatásra vonatkozó be nem tartott ígérete miatt joga volt az asset-deal 1 módosítására, elegendő arra rámutatni, hogy a Bizottság elutasította ezt az érvet, és az elutasítás tekintetében kifejtett indokolása kielégítő (lásd a fenti 67. és 77. pontot). Ennek megfelelően a felperes nem állíthatja alappal, hogy e tekintetben a Bizottság elmulasztotta érvelésének alapos vizsgálatát.
- 200 Végül ami a Németországi Szövetségi Köztársaság eljárási jogainak megsértését illeti, a felperes azt rója fel a Bizottságnak, hogy nem fogadta el Németországnak a 2001. április 19-i szerkezetátalakítási terv benyújtására tett javaslatát. Azt is felrója a Bizottságnak, hogy nem küldte meg a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a Schott Glas 2001. január 23-i válaszait, amelyeket a Schott Glas a 2000. szeptember 28-i, a hivatalos vizsgálati eljárás megkezdésére vonatkozó észrevételeit követően adott a Bizottság által feltett kérdésekre.
- 201 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy az EK 88. cikk (2) bekezdése szerint az érintett tagállamnak lehetőséget biztosítsanak álláspontja hatékony kifejtésére az érdekelt harmadik személyek azon észrevételei tekintetében, amelyekre a Bizottság a határozatát alapíthatja, és a Bizottság az érintett állam elleni határozatában nem veheti figyelembe az ilyen észrevételeket, amennyiben az észrevételeket illetően az érintett államnak nem volt lehetősége állást foglalni. Mindazonáltal a meghallgatáshoz való jog ilyen megsértése csak akkor eredményez megsemmisítést, ha ezen szabálytalanság hiányában az eljárás végeredménye más lett volna (a Bíróság 259/85. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1987. november 11-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 4393. o.] 12. és 13. pontja, a C-301/87. sz., Franciaország

kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-307. o.] 29–31. pontja, a Belgium kontra Bizottság ügyben 1990. március 21-én hozott ítélet [hivatkozás fent] 46–48. pontja és a Németország kontra Bizottság ügyben 2000. október 5-én hozott ítélet [hivatkozás fent] 100. és 101. pontja).

202 A jelen ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaságnak az EK 88. cikk (2) bekezdése és a 659/1999 rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében lehetőséget biztosítottak, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat tekintetében észrevételeket tegyen, és megküldték számára az érdekelt felek, nevezetesen a felperes és a Schott Glas e tekintetben benyújtott észrevételeit. Mindazonáltal nem vitatott, hogy a Bizottság elmulasztotta megküldeni a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a Schott Glas 2001. január 23-i válaszait, amelyeket a Schott Glas a hivatalos vizsgálati eljárás megkezdésére vonatkozó észrevételeit követően adott a Bizottság által feltett kérdésekre.

203 Mindazonáltal a védelemhez való jog ilyen megsértése nem akkora jelentőségű, hogy az önmagában a megtámadott határozat semmissé nyilvánítását eredményezné. Ez a jogsértés ezért formai hibának minősül, amely megköveteli, hogy az érintett jogállam a jogsértés saját egyéni jogaira gyakorolt különös negatív hatásaira hivatkozzon, valamint azt, hogy mérlegelni kell a formai hibának a kérdéses intézkedés érdemére kifejtett hatását. A jelen ügyben azonban nem ez történt.

204 Ilyen körülmények között a felperesnek a Németországi Szövetségi Köztársaság védelemhez való jogának megsértésére alapított érve eredménytelen.

205 Az említett szerkezetátalakítási terv benyújtása tekintetében pedig már megállapításra került, hogy a német hatóságok nem javasolták kifejezetten a Bizottságnak a 2001. április 19-i szerkezetátalakítási terv benyújtását, és hogy egyebekben azt az álláspontot képviselték, hogy a Bizottság a számára már rendelkezésre álló

információk alapján is tud dönteni (lásd a fenti 160. pontot). A Bizottság ezért nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát, amikor a Németországi Szövetségi Köztársaságtól, sőt a felperestől sem kérte a szóban forgó terv benyújtását.

- 206 Ami azt a tényt illeti, hogy a Bizottság – mint maga is elismeri – nem küldte meg a német hatóságoknak a kérdéseire a Schott Glas által adott 2001. január 23-i válaszokat, az Elsőfokú Bíróság kiemeli, hogy ez a körülmény önmagában nem vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez.
- 207 Egyrészt a Schott Glas említett válaszaiban előadott állításaival szemben a Bizottság a megtámadott határozatban nem képviselte azt az álláspontot, hogy bizonyos termékpiacon, amelyeken a felperes is tevékenykedett, strukturális kapacitástöbblet volt (101. pont).
- 208 Másrészt a Bizottság a Schott Glas azon állítása tekintetében, hogy a felperes agresszív árpolitikát alkalmazott, a megtámadott határozatban a kérdéses támogatás arányosságának tekintetében a következőket állította (130. pont):

„Az eljárás megindítása tekintetében tett észrevételei során a [felperes] egyik versenytársa előadta, hogy a [felperes] termékeit rendszeresen a piaci ár alatt, sőt az előállítási költségek alatt értékesítette. [A felperesnek] folyamatos veszteségkiegyenlítést nyújtottak. Mivel semmilyen megvalósítható szerkezetátalakítási tervet nem nyújtottak be, a Bizottság nem zárhatja ki annak lehetőségét, hogy a vállalkozásnak juttatott eszközöket olyan piactorzító magatartásra fordítják, amelyek nem állnak kapcsolatban a szerkezetátalakítási eljárással.”

- 209 Még ha a Bizottság annak megállapításakor, hogy a támogatás nem teljesítette az arányosság követelményét, a fenti pontban kifejtettekkel ellentétben megfontolásait nem kizárólag a Schott Glas észrevételeire, hanem a Schott Glas 2001. január 23-i, a Bizottság kérdéseire adott válaszára alapozta is, ez nem vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez. Mint már korábban megállapítást nyert: a Bizottság jogosan képviselte azt az álláspontot, hogy megfelelő szerkezetátalakítási terv hiányában nem lehetett remélni, hogy a felperes ismét életképes lesz. Ez a megállapítás önmagában elegendő volt a kérdéses támogatás összeegyeztetethetlenné nyilvánításának igazolására.
- 210 Ebből következően – még akkor is, ha a Schott Glas 2001. január 23-i válaszait a Németországi Szövetségi Köztársaság rendelkezésére bocsátották volna – nem születhetett volna eltérő tartalmú határozat.
- 211 Mindezeket követően a jelen jogalapot el kell utasítani.

A negyedik, a nem kielégítő indokolásra alapított jogalapról

A felek érvei

- 212 A egyéb jogalapokkal kapcsolatosan említett indokolási hiányosságokon kívül a felperes azt rója fel a Bizottságnak, hogy a megtámadott határozat elégtelen indokolást tartalmaz mind az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti tagállamok közötti kereskedelem érintése, mind az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti, a kereskedelmi feltételeknek a közös érdekekkel ellentétes módon történő befolyásolása tekintetében. A Bizottság csupán azt állapította meg, hogy az érintett termékpiacon versenytársak vannak jelen, és hogy ott kereskedelem folyik (51. pont). A Bizottságnak meg kellett volna határoznia ezt a piacot vagy legalábbis annak

- alapvető jellemzőit, a felperes más tagállambeli főbb versenytársait, valamint jellemeznie kellett volna a közösségbeli jelentősebb árucere-forgalmakat, meg kellett volna határozni a felperes piacról való eltűnésének következményeit, hiszen bizonyos területeken a Schott csoport az egyetlen versenytársa (a British Airways és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 273. pontja).
- 213 Másrészt a megtámadott határozat indokolása nem vette figyelembe a kérdéses intézkedés körülményeit (lásd a Bíróság C-355/95. P. sz., TWD kontra Bizottság ügyben 1997. május 15-én hozott ítéletének [EBHT 1997., I-2549. o.] 26. pontját). A magánbefektető követelményének alkalmazásánál a Bizottságnak ugyanis a kérdéses intézkedést a korábbi támogatások összefüggésében kellett volna vizsgálnia, amelyek külön eljárás tárgyát képezték (a megtámadott határozat 37., 42., 63., 65., 85. és 110. pontja).
- 214 A Bizottság és a beavatkozó elutasítják a felperesnek az ezen jogalap keretén belül előadott érvelését.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 215 Noha helytálló az, hogy határozata indokolásában a Bizottság köteles legalább a támogatás nyújtásának körülményeit kifejteni, ha azok bizonyíthatják, hogy a támogatás olyan jellegű, amely érinti a tagállamok közötti kereskedelmet; a Bizottság nem köteles bemutatni a már nyújtott támogatás tényleges hatásait. Ha ugyanis köteles lenne, akkor ez a követelmény azzal a következménnyel járna, hogy a jogellenes támogatásokat nyújtó tagállamokat azon tagállamok kárára részesítenék előnyben, amelyek már a tervezési szakaszban bejelentik a támogatásokat (lásd e tekintetben a fent hivatkozott C-113/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 54. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 216 Ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel nem úgy tűnik, hogy a Bizottság nyilvánvalóan megszegte a megtámadott határozat kielégítő indokolására irányuló kötelezettségét.
- 217 A Bizottság a megtámadott határozat 35. és 36. pontjában meghatározta az érintett piacot, azaz a speciális üvegek piacát, és megállapította, hogy a felperes a Közösségben e piacon tevékenykedő tíz vállalkozás egyike. Ezenkívül a megtámadott határozat 51. pontja megfelelő és kielégítő leírást tartalmaz a tagállamok közötti kereskedelem érintésére vonatkozó feltétel megítélésakor figyelembe vett tények és jogi megfontolások tekintetében, nevezetesen hogy az érintett termékpiacon jelen voltak a felperes Közösségből származó versenytársai, hogy ezen a piacon kereskedelem folyt, és hogy a versenytársak nem élveztek olyan pénzügyi előnyt, mint a felperes.
- 218 Ebből következően ezt a jogalapot is el kell utasítani.

Az ötödik, a 659/1999 rendelet 20. cikke (1) bekezdése második mondatának megsértésére alapított jogalapról

- 219 A felperes előadja, hogy a Bizottság lényeges eljárásjogi szabályt sértett meg azáltal, hogy az 1999/659 rendelet 20. cikke (1) bekezdése második mondatának megfelelően nem küldte meg neki hivatalból a megtámadott határozat másolatát. E rendelkezés értelmében ugyanis az, hogy a támogatás kedvezményezettjének, aki a többi félénél jóval nagyobb mértékben érintett, teljes bizonyosságot biztosítson arról, hogy birtokában van a biztosok kollégiuma által elfogadott szöveg. A jogbiztonság elve azt kívánja, hogy a Bizottság a határozat keltét követő két hónapon belül eleget tegyen e kötelezettségének.

- 220 E tekintetben az Elsőfokú Bíróság úgy találja, hogy a Bizottság helyesen adta elő, hogy az említett rendelet 20. cikke (1) bekezdésének második mondata szerinti, a vizsgálati eljárást befejező határozat közlésére vonatkozó kötelezettsége csak a határozat meghozatalát és az érintett tagállam arról való értesítését követően keletkezik. Mivel valamely intézkedés jogszerűségét a meghozatalakor fennálló ténybeli és jogi körülmények alapján kell megítélni, a nevezett rendelkezés megsértése nem vezethet a megtámadott határozat jogellenességéhez és ebből adódóan a határozat érvénytelenségéhez.
- 221 Ebből következően az ötödik jogalapot és a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- 222 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően a saját költségei viselésén kívül kötelezni kell a Bizottság költségei viselésére is, beleértve az ideiglenes intézkedés iránti eljárás költségeit.
- 223 A felperes köteles viselni a beavatkozó költségeit is, a beavatkozó ilyen irányú kérelmének megfelelően.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (kibővített ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A keresetet elutasítja.**

- 2) **A felperes maga viseli saját költségeit, valamint a Bizottságnak és a beavatkozónak az alapügyben és az ideiglenes intézkedés iránti eljárásban felmerült költségeit.**

García-Valdecasas

Lindh

Cooke

Legal

Martins Ribeiro

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. július 8-i nyilvános ülésen.

H. Jung

R. García-Valdecasas

hivatalvezető

elnök